

ПРАВИЛА НА СВЕТИТЕ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОРИ

- 1. Правила на светия Първи Вселенски събор (Никея, 325 г.)**
- 2. Правила светия Втори Вселенски събор (Константинопол, 381 г.)**
- 3. ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ТРЕТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Ефес, 431 г.)**
- 4. ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ЧЕТВЪРТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Халкидон, 451 г.)**
- 5. ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ПЕТО-ШЕСТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Константинополски, Трулски)**
- 6. ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ СЕДМИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Никея, 787 г.)**

Вселенски събори

Вселенските събори в историята на Църквата се отнасят към периода от първата половина на IV век (325 г.) до последната половина на VIII в. (788 г.). Всеки от тях е изразител на разума и гласа на съборната Христова църква, а всички те заедно съставят най-пълно и живо свидетелство на древната църква в догматическо, каноническо, йерархическо и нравствено отношение.

Вселенските събори са изразили и утвърдили за всички последващи времена най-чистото първоначално църковно предание; разкрили са и с цялата точност са определили и изложили догматите на вярата; установили са най-важните църковни правила: свещенослужебни, дисциплинарни, съдебни и покаяни; осъдили са не само неправомислещи ереси и еретици, които тогава са разбунвали както поместни църкви, така и цялата съборна църква, но и лица, които в своите частни мнения, действия и обичаи, повече или по-малко, са се отклонявали от единния, съборен дух; запазили са чистото изповядване на православната вяра и вътрешния живот на Църквата от нововъведения, несъгласни с нейните първоначални предания, и от всякакви произволни мнения и разпореждания в нея; запазили са я именно със затвърдяването на положителни основи и образци на изповядването на вярата и духовното управление на Църквата за всички времена.

Понеже в своите решения Вселенските събори изразявали единомислието и единогласието на цялата съборна Църква по най-важните, догматичните въпроси, техните формулировки се признават за вдъхновени от Светия Дух. Вследствие на това Православната съборна църква съзнава себе си и своята непогрешима чистота на вярата, както и на духовната цялост на вътрешния ѝ живот, в неизменната боговдъхновена основа, утвърдена на седемте Вселенски събора.

ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ПЪРВИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (НикеЙски)

Исторически сведения за Първия вселенски събор

През царуването на Константин Велики църквата Христова, едва успокоена от външни врагове, била наново разбунена от противохристиянското учение на Арий, презвитер на Александрийската църква. Тогава император Константин предприел свикването на събор, на който да бъдат разрешени и други спорни църковни въпроси, и предписал на предстоятелите на всички църкви да се съберат в град Никея, намиращ се във Витиния.

На призива на императора се отзовали и се събрали предстоятелите на църкви от Азия, Африка и Европа на брой 318. Римският епископ, който не можел да се яви лично, по причина на дълбока старост, изпратил от своя страна двама презвитери Витон и Викентий. Между събралите се пастири мнозина се славили с дар на слово и с познаване на Свещените Писания (като например Евстатий Антиохийски, Евсевий Палестински и др.), или с дар на прозорливост (Кападокийският епископ Леонтий) и с чудотворство (Тримитунският епископ Спиридон, Яков Низибийски), а някои носили върху си раните на мъчения, свидетелство за жива и действена вяра в Изкупителя (Макарий Иерусалимски, Пафнутий, епископ на горна Тиваида, Павел Неокесарийски, Ипатий Гангърски и други. Заедно с епископите на събора дошли и много презвитери и дякони, между които особено известен бил Атанасий, дякон (посетнешен епископ на Александрийската църква), който се прославил в диспута с арианите. Все тогава се явили в Никея и някои езически философи, едни, за да се запознаят по-отблизо с християнското учение, а други от омраза към него, надявайки се с помощта на диалектиката да могат да разбъркват речите на епископите и да опровергават защитаваното от тях учение. Между тези философи църковните писатели споменават особено за един, който много се надигал с диалектиката си и се надсмивал над епископите, обаче с простите думи за вярата на един свят старец бил обърнат към Христа.

След **низвергването на Арий и учението му**, съборът разсъждавал и по други съвременни въпроси в църквата.

За предотвратяване на вредните последствия от разногласието в **празнуването на Пасхата** и за да няма нищо общо в това тържество с иудеите, съборът постановил тя да се празнува във всички църкви в едно и също време, именно в първия неделен ден след пълнолунието на

пролетното равноденствие. От това време е въведен в обща употреба и пасхалният кръг като ръководство за определяне на пасхата за всяка година.

Освен за догматите на вярата, съборът разисквал още и за предмети, отнасящи се до църковната дисциплина. Плод на тия разисквания и разсъждения били **20 канона или правила**, които в по-голямата си част са или повторение и обяснение, или допълнение и приспособяване на апостолските правила към съвременното състояние на Църквата, които, вероятно с течение на времето били изгубили силата и яснотата си в църковната практика.

След свършването на съборните разисквания както императорът, така и епископите признали за добре, преди да напуснат Никея, писмено да известят църквата и православния народ за решението на събора, за да не остава никакво съмнение за достоверността на онова, което остане да бъде обявено от всеки епископ в своята църква. Сам Константин писал послания: 1) до Александрийската църква, 2) до всички епископи и до народа против Арий и едномислениците му, 3) до епископите, които не били на събора. Също така и целият събор изпратил послание до Александрийската църква със съобщение, какво било решено на събора и как бил низвергнат Арий с неговите единомишленици. Епископът на Кесария Палестинска Евсевий писал отделно до своята църква.

Според думите на Сократ, съборът бил свикан "в консулството на Павлина и Юлиана в 20-ия ден на месец май през 636 г. от царуването на цар Александър Македонски". Това, по общо мнение, е било 325 г. след Р. Хр. или в 20-ата от царуването на Константин.

Деянията (актовете) на Никейския събор в цялост и в точен вид не са дошли до нас. Ние имаме само няколко отделни, но несъмнено оригинални документа, които се отнасят до обстоятелства, по-раншни от събора и отчасти до дейността на самия събор. Те са следните: 1) послание на Александрийския епископ Александър до Вселенската църква; 2) от същия послание до Цариградския епископ Александър; 3) послание на император Константин до Александър и Арий; 4) от същия послание до Арий и арианите; 5) приветствена реч на събора към император Константин; 6) речта на Константин към събора; 7) съборно изложение на вярата и правилата на събора; 8) послание на императора до Александрийската църква; 9) от същия послание до всички епископи и до народите; 10) до епископите, които не били на събора; 11) съборно послание до Александрийската църква; 12) послание на Евсевий Кесарийски до неговата църква и 13) откъс от увещателната реч на Константин до епископите преди отпътуването им от Никея.

Правила 1-20

Правило 1

Който през време на боледуване е бил лишен от детеродните си органи от лекари или е бил скопен от варвари, да остане в клира; но ако някой, бидейки здрав, сам се е скопил, макар и да се е числил в клира, нека бъде изключен и занапред никой такъв да не се произвежда. Но, както е очевидно, това се отнася за ония, които преднамерено постъпват по такъв начин и които дръзват сами себе си да скопяват, така, напротив, правилото допуска в клира такива, които са скопени от варвари или от господарите си, стига да бъдат признати достойни в други отношения.

Правило 2

Понеже, било поради нужда или по други човешки подбуди, много неща са станали (в църквата), въпреки църковното правило, така че хора, които отскоро са преминали във вярата от езичество и за късо време са били оглашавани в нея, набързо са били кръщавани и веднага след кръщението са били ръкополагани за епископи или за презвитери за това намерено е за добре да се признае, занапред нищо подобно да не става, тъй като и за оглашаването е потребно време и след кръщението е нужно по-дълго изпитание. Апостолското послание е ясно, като казва: "Да не е новопокръстен, за да не се възгордее и падне в еднакво осъждане с дявола (1 Тим. 3:6). А ако с течение на времето се открие у някого някакъв душевен грях и се докаже от двама или трима свидетели, такъв трябва бъде изключен от клира. А който постъпи въпреки това правило, сам себе си ще подхвърли на опасност да бъде изключен от клира като такъв, който дръзва да се противи на Великия събор.

Правило 3

Великият събор без изключение забранява на епископ, презвитер, дякон или кой и да бил от клира да държи в къщата си съжителстваща жена, освен майка, сестра, леля или такива лица, които са свободни от всяко подозрение.

Правило 4

Епископ трябва да се поставя изобщо от всички епископи в окръга. Ако това е неудобно, било поради належаща нужда или поради далечен път, тогава поне трима да се съберат в едно място, като отсъстващите изявят писмено съгласието си и тогава да се извършва ръкоположението.

Утвърждаването на всички тия действия във всеки окръг принадлежи на митрополита.

Правило 5

По отношение на тия, които епископите всеки в епархията си са отлъчили от общение били те от клира или миряни, трябва да важи правилото, с което се постановява: отлъчени от едни да се не приемат от други. Нужно е обаче да се изследва да не би да са били отлъчени поради малодушие, разпра или поради някакво подобно неудоволствие на епископа. И за да може да се извърши надлежно изследване, намери се за добре във всеки окръг два пъти в годината да стават събори, за да могат всички епископи от окръга, събрани заедно, да изследват тия недоразумения и по такъв начин ония, които се окажат действително несправедливи спрямо епископа си, основателно да бъдат признати от всички, че са недостойни за общение дотогава, докато съборът на епископите не произнесе за тях някое по-снизходително решение. А съборите да стават единият преди Четиридесетницата, за да може след прекратяване на неудоволствията да се принесе чист дар на Бога, а другият около есента.

Правило 6

Да останат в сила древните обичаи, които са приети в Египет, Ливия и Пентапол, именно Александрийският епископ да има власт над всички тия места, понеже и Римският епископ има свои в това отношение обичаи. Така също и в Антиохия и в други окръзи да се пазят предимствата на известни църкви. Нека се знае изобщо, че ако някой е бил поставен без съгласието на митрополита за епископ, великият събор определя такъв да не е вече епископ. А когато при общ от всички избор, произведен редовно и според църковното правило, двама или трима, поради навик да спорят, почнат да се противят на това, тогава нека важи мнението на болшинството от избиращите.

Правило 7

Понеже се е утвърдил вече обичай и древно предание да се почита епископът, който е в Елия, за това нека и занаяпред му се отдава тази почит със запазване на митрополията и признатите ѝ права.

Правило 8

Относно ония, които се присъединяват към Светата вселенска и апостолска църква и които някога наричали себе си чисти [48], светият и велик събор постановява: след възлагане ръка върху им да остават в

клира. Преди това обаче те трябва да удостоверят писмено, че ще следват догмите на Вселенската и апостолска църква, т.е., че ще бъдат в църковно общение както с второбрачни, така и с отпаднали през време на гоненията, относно които е установено и време за покаяние и е определен срок за опрощение. Изобщо те във всичко трябва да следват догмите на вселенската църква. За това там, където в села или в градове всички клирици се окажат само от тях, да си останат в същия чин. Ако ли там, където има епископ от Вселенската църква, някои от тях се присъединят към църквата, ясно е, че епископското достойнство трябва да принадлежи на епископа от православна църква; а оня, който се е именувал епископ у така наречените чисти, ще има презвитерска чест, освен ако местният епископ намери за добре да допусне и той да има участие в честта на това име (на епископ). Ако епископът не позволи това, тогава нека му се намери място на хорепископ или на презвитер, за да се види, че той е в клира; но не бива в един град да има двама епископи.

Правило 9

Ако някои без изпитание са ръкоположени за презвитери или макар при изпитание и да са изповядали греховете си, след тази им изповед са се намерили люде, които, въпреки правилата, са възложили върху им ръце, такива правилото не допуска до свещенослужение, защото светата вселенска църква изисква без друго непорочност (1 Тим. 3:2).

Правило 10

Ако някои отпаднали са били ръкоположени в свещенство по незнание или и със знанието на тия, които са ги ръкоположили, това не отслабва силата на църковното правило, понеже такива, след като се узнае истината, се низвергват от свещен чин.

Правило 11

Относно отстъпили от вярата не по принуда или по причина на отнемане на имот, или поради опасност или нещо подобно, както това се случи във време на Ликиниевото мъченичество, съборът реши да им се оказва милост, макар да не заслужават човеколюбие. И така, ония, които искрено се покаят, нека три години бъдат между слушащите писанието, като верни, седем години да припаднат в църква, искайки прошка, и две години да участват с народа в молитвите, без да се причастяват със светите тайни.

Правило 12

Ония, които, призовани от благодатта към изповядване на вярата, са показали пръв порив на ревност, като са захвърлили знаците на военната служба, а отпосле, като псета, които се връщат на бълвотината си, са употребявали и сребро и с помощта на дарове са били възстановени на военна служба, такива десет години да припаднат в църква, след като три години слушат писанието в притвора. Впрочем във всички такива случаи да се взема в съображение разположението и начина на покаянието. Ония, които със страх, сълзи, търпение или с благотворителност показват, че действително, а не само външно, са се обърнали (към вярата), такива, като изпълнят определеното време за слушане, могат да бъдат приети в молитвено общение, а епископът може дори и още по-снизходително да постъпи с тях. Онези пък, които равнодушно са понесли грехопадението си и само едно външно влизане в църква считат достатъчно за изправлението си, такива да издържат изцяло определено време за покаяние.

Правило 13

Относно такива, които се намират при свършека на живота си, нека се пази и сега древният закон и правило, а именно умиращ да не се лишава от последното и най-необходимо напътствие. Ако пък умиращ се в края на живота си и удостоен с причастие пак остане между живите, такъв да се приема между тях, на които е позволено да участват само в молитва. Изобщо, който и да бил умиращ, който желае да се причасти, нека бъде удостоен със светите дарове след като бъде надлежно изпитан.

Правило 14

Относно оглашени и отпаднали (от вярата), светият и велик събор постанови: три години да са между слушащите писанието, а след това да се молят заедно с оглашените.

Правило 15

Поради многото смущения и безредия е определено свършено да се унищожи обичаят, съществуващ в някои места, въпреки апостолските правила, нито епископ, нито презвитер, нито дякон да не преминава от един град в друг. Ако някой и след това определение на светия велик събор предприеме нещо подобно или допусне да се направи с него такова нещо, тогава разпореждането да бъде свършено недействително и виновният да се върне в църквата, за която е ръкоположен като епископ, презвитер или дякон.

Правило 16

Презвитери, дякони или друг някой от броящите се в клира, които, нямайки пред очи страх Божий и не знаейки църковното правило, безразсъдно напускат църквата си, по никакъв начин не трябва да се приемат в друга църква и трябва всякак да се принудят да се връщат на местата си, или ако упорстват, нека бъдат вън от общение. Също така, ако някой (епископ) дръзне да привлече принадлежащ към ведомството на друг епископ и го ръкоположи за своя църква без съгласието на епископа, когото е напуснал причисленият в клира, ръкоположението да бъде недействително.

Правило 17

Понеже мнозина от причислените към клира, увлечени от жажда за богатство и лихварство, забравят Божественото писание, което казва: парите си да не даваш под лихва (Пс. 14:5) и като дават в заем, искат стотен прираст, светият и велик събор постанови да се низвергва от клира и да бъде вън от църковния чин такъв, който след това определение почне да взима лихва върху дадено в заем или да върши същото под друг вид, или да се ползва от половината на лихвата, или пък измисля нещо друго заради срамна печалба.

Правило 18

На светия и велик събор стана известно, че в някои места и градове дякони преподавали на презвитери евхаристия, въпреки че нито чрез правила, нито чрез обичай е предадено, ония, които нямат власт да принасят тялото Христово, да го преподават на ония, които Го възнасят. Също така стана известно, че някои дякони, дори и преди епископи, приемат евхаристия. Всичко това трябва да престане и дякони да не излизат вън от рамките си, като помнят, че те са служители на епископа и са по-долу от презвитерите, че трябва да приемат евхаристия по реда си след презвитерите, било когато тя им се дава от епископ или от презвитер. На дякони не е позволено дори и да сядат между презвитерите, защото и то е против правилата и реда. Ако ли някой и след това определение не се покори, нека бъде лишен от дяконство.

Правило 19

Относно ония, които от павлиянска ерес се връщат във вселенската църква, определяме всички те без разлика отново да бъдат покръствани. Онези от тях, които преди са били в клира, ако се окажат безпорочни и безукорни, след като бъдат покръстени, отново да се ръкополагат от епископ на православната църква. А ако след изпитанието се окажат неспособни за свещенство, нека се низвергват от свещенически чин. По

същия начин да се постъпва и с дякониси, както и с всички причислени към клира. Казаното обаче се отнася за дякониси, които по облекло само се приемат за такива, понеже те нямат никакво ръкоположение, така че могат да се броят като миряни.

Правило 20

Понеже някои коленичат в неделен ден и в дни на Петдесетница, то за да има еднаквост във всичко и във всички епархии, светият събор постанови в поменатите дни стоешком да се възнасят молитви към Бога.

Нагоре

ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ВТОРИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Константинополски)

Правила 1-7

Правило 1

Светите отци, събрани в Цариград, постановиха да не се отменя Символът на вярата, изложен от триста и осемнадесет отци, събрани на събора в Никея витанска, а да остане неизменен и да се предаде на анатема всяка ерес, а именно ереста на евномиани, аномеи, ариани или евдоксиани, полуариани или духоборци, савелиани, маркелиани, фотиниани и аполинариани.

Правило 2

Областните епископи да не простират властта си над църкви извън пределите на областите си и да не смесват църквите, а съгласно правилата Александрийският епископ да управлява само църквите в Египет, и източните епископи да началстват само на Изток със запазване на предимствата, признати от никейските правила на Антиохийската църква; също така епископите на Азийската област да началстват само в Азия; понтийските епископи само в Понтийската област, и тракийските само в Тракия. Без да са поканени, епископи да не преминават пределите на своята област за ръкополагане или за някоя друга църковна разпоредба. А при спазване на горните правила за църковните области, очевидно е, че работите на всяка област ще се ръководят от събора на същата област, както е определено в Никея. Църквите обаче, които се намират между другоплеменни народи, трябва да се управляват според спазвания досега обичай на отците.

Правило 3

Цариградският епископ да има предимство на чест след Римския епископ, понеже той град е нови Рим.

Правило 4

Относно Максим циника и произведеното от него в Цариград безредие е определено: Максим нито е бил, нито е епископ, нито пък ръкоположените от него са били или са в каквато и да било степен в клира; всичко извършено за него и от него е унищожено, като недействително.

Правило 5

Относно свитъка на западните приемаме (в общение) ония, които се намират в Антиохия, щом като изповядат едното Божество на Отца и Сина и Светаго Духа.

Правило 6

Понеже мнозина, от желание да разбъркат и унищожат реда в църквата, злонамерено и клеветнически измислят обвинения срещу управляващи църкви православни епископи с намерение само да помрачат доброто свещеническо име и да произведат смушение сред мирния народ, за това светият събор на събралите се в Цариград епископи постанови да не се допускат обвинители без изследване и да не се позволява всеки да обвинява църковни управници, но не и на всички да се забранява. Ако някой подаде срещу епископ собствена, т.е. частна жалба, като например за отнемане имот или друга някоя претърпяна неправда при такива обвинения да не се обръща внимание нито на личността на обвинителя, нито на вярата му. Защото, във всеки случай и съвестта на епископа трябва да бъде чиста, и оня, който се счита обиден, от каквото вероизповедание и да е той, да намери правосъдие. Ако обвинението срещу епископ е от църковен характер, тогава трябва да се изследва личността на обвинителя и главно да се не допускат еретици да обвиняват православни епископи по църковни работи. А еретици ние наричаме както онези, които отдавна са изключени от църквата, така и тия, които отпосле сме предали на анатема; а заедно с тях и тия, които, ако и да се преструват, че изповядват нашата вяра, обаче са се отделили и държат свои събрания против канонически поставени наши епископи. Освен това, ако някои принадлежали към църквата за някаква вина по-рано са били съдени и низвергнати или отлъчени от клира, или от разряда на миряните, в такъв случай и на такива не се позволява да обвиняват епископ, докато не се очистят от собствената вина. Също така и ония, срещу които от по-

напред има повдигнато обвинение, да не се допускат да обвиняват епископи или други от клира, докато по несъмнен начин не докажат, че не са виновни в приписваните им обвинения. Ако някои, без да са еретици или отлъчени, нито осъдени или предварително обвинени в някои престъпления, заявят, че имат оплакване срещу епископ по църковни работи, светият събор заповядва такива преди всичко да предявят обвиненията си пред всички епископи на областта и пред тях да докажат престъпленията на епископа; а ако се случи, че областните епископи, против очакването не са могли да се произнесат по обвинението на епископ, тогава обвинителите трябва да се отнесат до по-голям събор на епископите от тази област, свикан по този повод, обаче, те не могат да поддържат тъжбата си, додето писмено не се задължат, че приемат да понесат наравно с обвиняемия наказание, ако при разглеждане на делото се окаже, че клеветят обвинения епископ. Ако пък някой, който, без да зачита постановеното по такъв начин решение, се отнесе до царя или до съда на мирски началници, или безпокои вселенския събор, като оскърбява честта на всички областни епископи, такъв по никой начин да не се приема да подава тъжба като такъв, който е потъпкал църковните правила и е нарушил църковния ред.

Правило 7

Ония, които от еретици се присъединяват към православието и към броя на спасяваните, приемаме по следния начин и обичай: ариани, македониани, саватиани, новатиани, именуващи себе си чисти и най-добри, четирнадесетдневници или тетрадити, и аполинариани, след като заявят писмено и прокълнат всяка ерес, която учи не така, както учи светата Божия вселенска и апостолска църква, приемаме чрез запечатване, т.е. като помазваме със свето миро отначало челото, после очите, ноздрите, устата и ушите и помазвайки ги, произнасяме: "печат на дара на Духа Свети". Евномиани пък, които чрез еднократно потапяне се кръщават, монтанисти, именувани тук фриги, и савелиани, които проповядват сино-отечество и вършат и други нетърпимости, и всички други еретици (защото тук има много такива, които най-вече изхождат от Галатската област) всички, които от тях желаят да се присъединят към православието, приемаме като езичници: в първия ден ги приемаме като християни, във втория оглашени, после в третия ги заклиняме с трикратно духване в лицето и ушите, и по такъв начин ги оглашаваме и ги караме да останат в църквата и да слушат светото Писание; и след това вече ги кръщаваме.

Нагоре

ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ТРЕТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Ефески)

Правила 1-8

Правило 1

Понеже и ония, които не са присъствали на Светия събор и са останали на мястото си или в града си, по някаква причина, било църковна или телесна, не трябва да остават в незнание за всичко онова, каквото той е постановил, съобщаваме на светиня ви и на любовта ви, че ако някой областен митрополит, като се отстрани от светия вселенски събор, се присъедини или занапред ще се присъедини към събрание на отстъпили, или приеме, или ще приеме Целестиевото учение, такъв по никой начин не може нищо да предприема против епископа на своята област, защото съборът отсега го е отстранил от всяко църковно общение и го е лишил от всяка власт. На същите областни епископи и околни митрополити, които православно мислят, предстои да го низвергнат окончателно от епископски сан.

Правило 2

Ако някои епархийски епископи не са присъствали на светия събор и са взели или ще се опитат да вземат участие в отстъпничеството, или пък, след като са подписали низвергването на Несторий, са се присъединили към събранието на отстъпници такива, по решение на Светия събор, трябва да се отстранят от свещенство и да се низвергнат от степента им.

Правило 3

Ако някои клирици в градове или села са лишени от свещенство от Несторий или от съмишлениците му, защото православно са учили, на такива ние сме дали право да бъдат върнати в степента си. Изобщо заповядваме, единомишленици с православия и вселенски събор от клира по никой начин да не се подчиняват на отстъпили или отстъпващи от православието епископи.

Правило 4

Ако някои от клира отстъпят и дръзнат частно за себе си или явно да се придържат към Несториевото или Целестиновото учение, Светият събор признава за справедливо и такива да се низвергват от свещен чин.

Правило 5

Ако някои за непристойни работи са осъдени от Светия събор или от епископите си, а Несторий и съмишлениците му, противно на правилата, по негов произвол са се опитали или ще се опитат да им върнат общението с църквата, или степента на свещенството, признахме за правилно това да им бъде без полза и да си останат пак низвергнати от свещен чин.

Правило 6

Също така и ако някои биха пожелали по някакъв начин да разклатят онова, което за всеки от тях е направено от светия събор в Ефес, светият събор определи такива, ако са епископи или принадлежащи към клира, да бъдат низвергнати от степента им, а ако са миряни, да бъдат отлъчени от църковно общение.

Правило 7

След прочитане на това Светият събор постанови никому да не бъде позволено да произнася, пише или съставя друга вяра, освен установената от светите отци, събрани от Духа Свети в града Никея. А които дръзнат да съставят друга вяра, да я предлагат или разпространяват между желаещи да се обърнат към познаване на истината било от езичество, било от юдейство, или от друга някоя ерес такива, ако са епископи или клирици, да бъдат отстранени, епископите от епископство, клириците от клира; ако са миряни, да бъдат предадени на анатема. Също така, ако епископи, клирици или миряни изповядват или учат по въпроса за възплътването на Единородния син Божий така, както е в представеното от презвитер Харисий изложение, или както е в срамните и покварени Несториеви догми, тук приложени такива да подлежат на наредбите на този свети и вселенски събор, т.е. епископ да бъде отстранен от епископство и да бъде низвергнат; клирик също да бъде низвергнат; мирянин пък, както се каза, да бъде предаден на анатема.

Правило 8

Боголюбезният епископ Ригин и намиращите се с него епископи от Кипърската област Зенон и Евагрий съобщиха за нещо, което се нововъвежда и посяга върху свободата на всички, въпреки постановленията на църквата и правилата на светите апостоли. Понеже обществените болести изискват по-силни церове, като носещи по-голяма вреда, и най-вече, ако е нямало и древен обичай, Антиохийският епископ да ръкополага в Кипър, като за това писмено и устно ни уведомиха благоговейните мъже, дошли на тоя събор, за това началстващите на

светите кипърски църкви нека имат пълно и неоспорвано право, според правилата на светите отци и по стария обичай, сами да си поставят благоговейни епископи. Същото това да се спазва и в други области и във всички епархии, та никой от боголюбезните епископи да не простира властта си над друга епархия, която по-преди и от самото начало не е била в негови или на предшествениците му ръце; ако ли някой я простре и насилствено си подчини някоя епархия, нека я върне, за да не се нарушават правилата на светите отци: под булото на свещенослужение да не се промъква надменността на гражданската власт и незабелязано да не изгубим оная свобода, която ни е дал със Своята свещена кръв нашият Господ Иисус Христос, Освободителя на човешкия род. Ето защо Светият и вселенски събор постанови: всяка епархия да запази чисти и неувредени принадлежащите ѝ от самото начало права, според установения от древни времена обичай. Всеки митрополит за свое обезпечение може свободно да вземе препис от настоящото постановление. Ако ли някой предложи постановление противно на това, което сега е издадено, светият събор определя то да бъде недействително.

Послание на светия Трети Вселенски събор до свещения Памфилийски събор относно Евстатий, бивш Памфилийски митрополит

"Обмислено върши всичко" (Притч. 31:4), казва боговдъхновеното писание, а най-вече посветените на свещенослужение трябва с най-голяма точност да обмислят всичко онова, което трябва да вършат; понеже с желаещите така да прекарват живота си ще се случва всичко да идва според волята им и те, като подпомагани от благоприятен вятър се носят по пътя на своите желания. Случва се обаче тежка и непоносима скръб като налегне ума, силно да го размътва, да го отбива от стремежа му към дължното и го предразполага да гледа на неблагоприятното по същност като на нещо полезно. Нещо подобно разбрахме да се е случило с благоговения и благочестив епископ Евстатий. Той е ръкоположен, както е засвидетелствано, според (както изискват) църковните правила. Обаче, смутен, както сам казва, от някои и поставен при неочаквани обстоятелства, при това при голямото му неразположение към деятелност (от друга страна), уморен от грижите, които службата му създава, и не бидейки в състояние да се противопостави на укорите на противниците си, не знаем как е представил писмено отричане от епархията си. Веднъж приел върху си свещеноначалствени грижи, той трябваше докрай да ги понесе с духовна твърдост, да се въоръжи за труд и драговолно да издържа потта му, която обещава награда. Но понеже той веднъж се е показал немарлив, при все, че това е станало повече от недеятелност, отколкото от нехайство или ленивост, за това ваше благочестие по необходимост сте

ръкоположили благоговейния и благочестив наш брат и съепископ Теодор, за да управлява църквата, защото тя не трябваше да стои овдовяла и да остане без пастир Спасителевото стадо. Но тъй като той със сълзи на очи ни моли не за да оспори град или църква на поменатия благочестив епископ Теодор, а само за да запази честта и името си на епископ, за това всички ние съжалихме този старец и смятайки сълзите му за общи на всички ни, побързахме да разберем да не би да е бил подложен на незаконно низвергване или пък само е бил обвинен от някои люде в неуместни постъпки, които са опетнили доброто му име. И ние разбрахме, че той не е сторил нищо такова и че най-голямото обвинение срещу него е, че се е отрекъл от епархията си. Затова не укоряваме и ваше благочестие, задето сте поставили, както и трябваше, на негово място поменатия благоговееен епископ Теодор. Но понеже не прилича строго да се порицава недеятелността на този човек, а напротив, трябва (да се прояви) повече милосърдие към стареца, който в продължение на дълги години се е намирал далеч от родния си град и бащиното си огнище, намерихме за справедливо и определихме без всякакво възражение той да се ползва с името и честта на епископ с общение, при условие обаче да не ръкополага, да не завзема църква и самостоятелно да не свещенодейства, освен когато го покани със себе си или ако се случи да му позволи братът и съепископът от благоразположение и от любов към Христа. Ако ли направите нещо по-полезно за него сега или по-после и това ще приеме Светият събор.

Нагоре

ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ЧЕТВЪРТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Халкидонски)

Правила 1-30

Правило 1

Признахме за справедливо да си останат в сила правилата, изложени от светите отци на всички досегашни събори.

Правило 2

Ако някой епископ за пари извърши ръкоположение и благодатта, която е непроданаема, обърне в предмет на продажба и за пари постави епископ, хорепископ, презвитер, дякон или друг някой броящ се в клира, или, воден от желание за гнусно обогатяване, за пари произведе иконом, еқдик, парамонар или въобще на някоя църковна длъжност такъв, ако се докаже, че е вършил това, нека бъде низвергнат и поставения от него по никой

начин да не се ползва от купеното ръкоположение или производство, а да бъде чужд на достойнството или длъжността, която е добил за пари. Ако се окаже, че някой е посредничил в тази гнусна и беззаконна търговия, такъв, ако е от клира, нека бъде низвергнат, а ако е мирянин или монах, да бъде предаден на анатема.

Правило 3

Дошло е до знанието на Светия събор, че някои клирици, от желание да се обогатят, вземали под наем чужди имоти, грижели се (повече) за частните си работи, занемарявайки служенето Богу, и, водени от сребролюбие, обхождали къщите на миряни и приемали да управляват имотите им. За това Светият и велик събор постанови: занапред от страх пред Бога никой, нито епископ, нито клирик, нито монашестваш, да не взема под наем имоти и да не се нагърбва с управление на мирски работи, освен ако, според закона, неизбежно бъде повикан за настойник на малолетни или епископът на града го натовари да се грижи за църковни работи, за сираци, за безпомощни вдовици и за лица, които имат особена нужда от помощта на църквата. Ако някой занапред дръзне да наруши това определение, нека бъде подложен на църковно наказание.

Правило 4

Ония, които истински и искрено прекарват монашески живот, нека бъдат удостоявани с чест. Но понеже някои, като носят за външност само монашеско облекло, разстройват църковни и граждански общества, самопроизволно обхождайки градове и осмелявайки се дори да съграждат манастири за себе си затова постановяваме: никой никъде да не основава манастир или молитвен дом без знанието и позволенията на епископа на града; монашествашите във всеки град и село да са подчинени на епископа, да пазят безмълвие, да се отдават на пост и молитва, като безотлъчно остават в ония места, в които са се отрекли от света, да не се бъркат и да не взимат участие нито в църковни, нито в граждански работи, като занемаряват работите на манастира си, освен само тогава, когато епископът на града по необходима нужда им позволи това. Също така да не се приема в манастир роб да встъпва в монашество без волята на господаря му. Който нарушава това наше определение, постановяваме да бъде отлъчен от църковно общение, за да се не хули името Божие. Епископът на града трябва да упражнява надзор върху манастирите.

Правило 5

Относно епископи или клирици, които преминават от един град в друг, постановяваме да останат в сила издадените относно тях от светите отци правила.

Правило 6

Никой решително да не се ръкополага нито за презвитер, нито за дякон, нито в каквато и да е църковна степен никак, освен с поименно назначение на ръкополагания при градска или селска църква, при мъченически храм или при манастир. Относно ръкополагани пък без изрично назначение, светият събор определя постановяването им да се счита недействително и никъде да не се допускат до служене за срам на оногова, който ги е поставил.

Правило 7

Определяме причислените веднъж към клира и посветили себе си на монашество да не постъпват нито на военна, нито на гражданска служба; а ония, които са се решили на това и не се връщат с разкаяние към оня начин на живот, който са избрали заради Бога, да се предават на анатема.

Правило 8

Клирици при сиропиталища, манастири и при мъченически храмове, според преданието на светите отци, нека са под властта на епископите от градовете и да не дръзват да отбягват да бъдат управлявани от своя епископ. А ония, които си позволяват да нарушават това постановление по какъвто и да било начин и не се подчиняват на епископа си, ако са клирици, нека бъдат наказани според правилата; ако са монаси или миряни, да бъдат отлъчени от църковно общение.

Правило 9

Ако някой клирик има съдебно дело с друг клирик, нека не подминава епископа си и не прибегва до граждански съдилища, а отначало нека се съди пред епископа си или, с позволение на същия, пред оня съд, който и двете страни си изберат. Който обаче постъпи въпреки това, да бъде наказан според правилата. Ако ли клирик има съдебно дело със своя или с друг епископ, нека се съди пред областния събор. Ако пък епископ или клирик е недоволен от областния митрополит, нека се отнася или до екзарха на диоцеза, или до престола на царстващия Цариград и пред него да се съди.

Правило 10

Не бива клирик в едно и също време да се брои при църкви на два града, т.е. при оня, за която първоначално е ръкоположен, и при тая, в която е минал, защото е по-голяма, от желание за суетна слава. Които вършат това, да бъдат връщани в църквите си, за които най-напред са били ръкоположени, и само там да служат. Ако някой е преместен от една църква в друга, такъв да няма никакво участие в принадлежащото на предишната църква, както и на зависещите от нея храмове, сиропиталища или странноприемни домове. Ония, които дръзнат след това определение на великия и вселенски събор да вършат нещо от сега забраненото, светият събор определи да се низвергват от степента им.

Правило 11

Определяме: ония, които са бедни и искат помощ, след като се установи бедността им, да ходят само с мирни църковни писма, а не с препоръчителни; понеже препоръчителни писма трябва да се дават само на лица, които са под съмнение.

Правило 12

Дошло е до знанието ни, че някои, въпреки църковните постановления, прибегвайки до властта, чрез царски укази, разделяли една област на две, за да бъдат два митрополита в една епархия. Затова, светият събор определи: никой епископ занаяпред да не дръзне да върши нищо подобно. Който се опита да стори това, ще бъде низвергнат от степента си; градът, който с царска грамота е удостоен с наименованието на митрополия, нека се ползва само с честта на такъв, също както и управляващият църквата му епископ със запазване на собствените права на истинската митрополия.

Правило 13

Чужди и непознати в друг град клирици по никой начин никъде да не служат, ако нямат препоръчително писмо от своя епископ.

Правило 14

Понеже в някои епархии е позволено на четци и певци да встъпват в брак, светият събор определи: на никой от тях да не е позволено да взима жена друговерка; ония, които са добили вече деца от такъв брак и са успели да ги кръстят при еретици, нека ги довеждат в общение с вселенската църква; а онези, които не са ги кръстили, да не ги кръщават при еретиците, нито да ги съединяват в брак с еретик, иудеин или езичник, освен само в такъв случай, когато лицето, което встъпва в брак с

православен, обещае да премине в православната вяра. Който наруши това постановление на светия събор, нека бъде наказан според правилата.

Правило 15

За дякониса да не се ръкополага жена, ненавършила четиридесетгодишна възраст, и то след грижливо изпитване. Ако след като се ръкоположи и след като известно време престои на служба, встъпи в брак, такава, понеже е оскърбила Божията благодат, нека бъде предадена на анатема заедно с този, който се е съединил с нея.

Правило 16

На девица, която е посветила себе си на Бога, а така също и на монашестваци е забранено да встъпват в брак. Ако се намерят такива, които вършат това, нека бъдат отлъчени от църковно общение. При това определяме местният епископ да има власт да проявява човеколюбие в такива случаи.

Правило 17

Във всяка епархия селските или колибарските енории да си останат неизменно под властта на ония епископи, които са ги имали, а най-вече ако в продължение на тридесет години те безспорно са ги имали под ведомството си и са ги управлявали. Ако преди изтичането на тридесет години е бил или бъде предявен спор за тях, тогава да се позволи на тези, които се смятат онеправдани, да се отнесат по този повод до областния събор, а ако някой е онеправдан от митрополита си, нека се съди пред екзарха на диоцеза или пред цариградския престол, както е казано вече. Ако пък по силата на царска власт се е основал или ще се основе някой град, редът на църковните енории да следва държавното и гражданско разпределение.

Правило 18

Ако образуването на съзаклятие или наговаряне, като престъпление, е напълно забранено и от гражданските закони, колко повече то трябва да бъде забранено да става в църквата Божия. Затова, ако се окаже, че някои от клира или монашестваци са се обвързали помежду си с клетва за съзаклятие или да коват интриги срещу епископи или срещу клирици, нека бъдат низвергнати.

Правило 19

Стана ни известно, че в областите не стават установените от правилата епископски събори, поради което много църковни работи, които имат нужда от уреждане, остават занемарени. Затова Светият събор определи: съгласно правилата на светите отци, във всяка област епископите два пъти в годината да се събират наедно, където определи епископът на митрополията, и да уреждат всичко, което се окаже нужно. А епископи, които не дойдат на събора, макар и да се намират в градовете си и да се радват на добро здраве и да са свободни от необходима и неотложна работа, нека бъдат братски смървени.

Правило 20

На клирици, определени към известна църква, е забранено, както вече постановихме, да преминават към църква в друг град; те трябва да се задоволяват с тази (църква), в която първоначално са удостоени със служение; изключение се прави само за ония, които са изгубили отечеството си и по необходимост са преминали в друга църква. Ако някой епископ след това определение приеме клирик, който е подвластен на друг епископ, определяме да бъде вън от църковно общение и този, който е приет, и оня, който го е приел, дотогава, докато преминалият в друга църква клирик не се върне в своята.

Правило 21

Клирици или миряни, които се оплакват срещу епископи или клирици, да не се допускат да се тъжат направо и без изследване, а предварително да се изучи общественото мнение за тях.

Правило 22

Забранява се на клирици след смъртта на епископа им да разхищават принадлежащите му неща, както това предписват и древните правила. Ония, които вършат това, се излагат на опасността да бъдат низвергнати от степента си.

Правило 23

Светият събор се научава, че някои клирици и монашестваци, без да са натоварвани от епископа си, а някои, дори и отлъчени от него, идват в царствения град Цариград и дълго живеят в него, като произвеждат смущения и нарушават църковния ред, и дори разстройват домовете на някои. За това Светият събор определи: на такива, преди всичко да се напомни чрез едикта на светата Цариградска църква да се отстранят от царствения град. Ако безсрамно продължават същите неща, да се

отстраняват оттам и въпреки волята им чрез същия едикт да се връщат по местата им.

Правило 24

Веднъж осветени със съгласието на епископа манастири, да си останат завинаги манастири; принадлежащите там имущества да се пазят и занаят никога да не се обръщат в светски жилища; тези, които допуснат да стане това, да се наказват според правилата.

Правило 25

Понеже някои митрополити, както ни стана известно, не се грижат за поверените им паства и отлагат поставянето на епископи, за това светият събор определи: поставянето на епископи да става в срок от три месеца, освен ако извънредна нужда не изисква да се продължи времето на отлагането. Който не изпълнява това, подлежи на църковна епитимия. При това доходите на овдовяла църква да се пазят непокътнати от икономом й.

Правило 26

Понеже, както ни стана известно, в някои църкви епископи управляват църковните имоти без икономом, затова определяме: всяка църква, която има епископ, да има от средата на клира и икономом, който да управлява църковното имущество със съгласието на епископа, за да бъде явно управлението на църквата, та да се не пилее нейното имущество и да няма упреци срещу свещенството. Който не извърши това, да е отговорен пред църковните правила.

Правило 27

Ония, които отвличат жени, за да ги вземат за съпруги, или които помагат, или които са съгласни с отвличащи, светият събор определи: ако са клирици, да се низвергват, а ако са миряни, да се предават на анатема.

Правило 28

Следвайки напълно определенията на светите отци и признавайки четеното днес правило на сто и петдесетте боголюбезни епископи, събрани на събор в дните на Теодосий Велики, блажена му памет, в царстващия град Цариград, нови Рим, и ние така също определяме и постановяваме относно предимствата на светата църква в същия град Цариград, нови Рим, понеже на престола на древния Рим отците правилно дадоха предимство като на царстващ град. Затова, водени от същите

съображения, сто и петдесетте боголюбезни епископи признали равни права на светия престол на новия Рим, разсъждавайки правилно, че градът, който е удостоен с честта да бъде град на царя и правителството и който се ползва с предимства, равни на древния царствен Рим, и в църковните работи трябва да бъде въздигнат като него и да бъде втори след него. На тези именно основания митрополитите на областите Понтийска, Азийска и Тракийска, а също и епископите у другоплеменни от поменатите диоцези, да се поставят от гореспоменатия свети престол на светата цариградска църква, т.е. всеки митрополит на поменатите области, заедно с епископите от областта, трябва да поставят епархийски епископи, както предписват божествените правила; а самите митрополити на посочените области, както се каза, трябва да бъдат поставяни от Цариградския архиепископ, след като се произведе, според обичая, и му бъде представен изборът.

Правило 29

Светотатствено е епископ да се понижава в свещеническа степен. Ако някоя основателна причина го отстранява от епископско действие, той не трябва да заема и презвитерско място. Ако без всякаква вина е отнето достойнството му, нека бъде възстановен в епископското си достойнство.

Правило 30

Понеже богоговейните египетски епископи, без да се противят на вселенската вяра, сега отложиха да подпишат посланието на светия епископ Лъв, като обясняват, че имали в египетския диоцез обичай нищо такова да не вършат без съгласието и разрешението на архиепископа си и молят да им се даде срок, докато бъде поставен нов епископ на главния град Александрия, намерихме за справедливо и човеколюбиво те да останат в същия сан в царствения град и да им се даде срок, докато бъде поставен архиепископ във великия град Александрия. Затова, оставайки в сана си, те или да представят поръчители, ако им е възможно, или чрез клетвено обещание да отстранят всяко съмнение.

Нагоре

ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ ПЕТО-ШЕСТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Константинополски или Трулски)

Правила 1-102

Правило 1

При започване на всеки разговор и работа най-добрият ред е с Бога да се почва и с Бога да се свършва, казва Богословът. За това днес, когато и благочестието открито проповядваме, и църквата, която е основана върху Христа, непрекъснато расте и напредва, така че се въздига по-високо и от кедрите ливански днес, когато поставяме начало на божествените думи, с помощта на Божията благодат определяме: да се пази чиста от нововъведения и изменения вярата, предадена ни от самовидците и служителите на Словото богоизбраните апостоли, а така също и от триста осемнадесетте свети и блажени отци, които се събрали в Никея при бившия наш император Константин срещу нечестивия Арий и измисленото от него езическо другобожие или, по-добре казано, многобожие, и които чрез единомислие във вярата са ни открили и разяснили единосъщието в трите начала на богоначалното естество, не допускайки то да остане покрито с незнание, но да бъде ясно, като са научили верните да се покланят еднакво на Отца и Сина и Светия Дух, опровергали са и са отхвърлили лъжеучението за неравните степени на Божеството, като сринали и разпръснали детинските пясъчни градежи на еретиците срещу православието. Също така потвърждаваме вярата, проповядвана от сто и петдесет свети отци, които се събрали в този царствен град при бившия наш император Теодосий Велики, като приемаме богословските изречения относно светия Дух и отхвърляме заедно с предишните врагове на истината невежия Македоний, който неразумно дръзна да счита Господа за роб, и който разбойнически поиска да раздели неделимата Единица, за да не бъде пълно тайнството на нашата надежда. Заедно с тоя гнусен и бесноват против истината (Македоний) осъждаме и Аполинарий, тайноводителя на злобата, който нечестиво е изригнал, че Господ е приел тяло без душа и ум, като по този начин е прокарвал мисълта, че спасението е несъвършено. Също така запечатваме като непоклатима твърдиня на благочестието учението, изложено на двестата богоносни отци, които се събрали за пръв път в Ефес при бившия наш император Теодосий, син на Аркадий, проповядвайки, че единият Христос е Син Божий и че се е въплътил, признавайки безсъмнено родилата Го непорочно Приснодева истинска Богородица и отблъсквайки безумното разделение на Несторий като отхвърлено от Божия жребий Несторий, който учил, че единият Христос е отделно човек и отделно Бог, и (с това) подновявал юдейското нечестие. Потвърждаваме още и вярата, православно написана от шестстотин и тридесетте богоизбрани отци в областния град Халкидон при бившия наш цар Маркиан, която гръмогласно възвестила по всички краища на земята, че единият Христос, Син Божий, се състои от две естества и че в тези две естества трябва да бъде славен, и която е изхвърлила из свещените огради на църквата, като нещо чудовищно и като язва, празномъдруващия Евтихий, който учел, че великото тайнство на

нашето спасение станало привидно, и наедно с него и Несторий, и Диоскор, от които единият бил защитник и лют привърженик на разделението, а другият на смешението, и които от противоположни крайности на нечестието са се сгромолясали в една и съща бездна на гибелта и безбожието. Признаваме така също и приемниците си учим да признават като произнесени от Светия Дух изреченията на сто и шестдесетте богоносни отци, които се събрали в царстващия град на бившия наш цар Юстиниан, благочестива му памет, които съборно са предали на проклятие и са отхвърлили Теодор Мопсуетски, учителя на Несторий, Ориген, Дидим и Евагрий, които са възобновили езическите басни и отново са ни повтаряли в бълнуване и блуждаене на ума и в сънни видения преминаванията на някои тела и души, и които нечестиво са въставали срещу възкръсването на мъртвите, а също и съчиненията на Теодорит против правата вяра и против дванадесетте глави на блажения Кирил и така нареченото послание на Ива. Обещаваме още да пазим непокътната вярата на светия Шести събор, свикан неотдавна в този царстващ град при нашия цар Константин, която доби още по-голяма сила от това, че благочестивият император с печата си укрепи постановленията на този събор за утвърждаването им през всички времена и която боголюбно ни е разяснила да изповядваме две естествени воли и две естествени сили във въплътилия се за нашето спасение единия Господ наш Иисус Христос, истинния Бог, като е осъдила с гласа на благочестието ония, които са извращавали правия догмат на истината, проповядвайки на народа една воля и едно действие в единия Господ наш Иисус Христос, като: Теодор (епископ) Фарански, Кир Александрийски, Онорий Римски, Сергей, Пир, Павел, Петър, бивши предстоятели в този богоспасяем град, Макарий, бивш Антиохийски епископ, ученика му Стефан и безумния Полихроний, като по такъв начин е запазила непокътното общото тяло на Христа нашия Бог. Накратко казано, постановяваме да се пази твърда и до свършека на вековете непоколебима вярата на всички мъже, които са се прославили в църквата Божия и които са били светила на вселената, държейки словото на живота, а също така и техните богопредадени съчинения и догмати. Отхвърляме и анатемосваме всички ония, които те са отхвърляли и анатемосвали като врагове на истината и които напразно са скърцали със зъби против Бога и са се силили да въздигнат неправдата срещу Всевишния. Ако някой не се придържа и не приема гореозначените догми на благочестието и не мисли и не проповядва така, а се опитва да върви против тях, такъв нека бъде анатема по силата на по-рано изложеното определение на споменатите по-горе свети и блажени отци, и нека бъде изключен и заличен от християнския именник, като чужденец, понеже ние окончателно постановихме по никакъв начин нито да се прибавя, нито да се изхвърля нещо от определеното.

Правило 2

Тоя свети събор призна за прекрасно и най-желателно и това, от сега занапред за душевна полза и лекуване на страстите да останат твърди и непокътнати осемдесет и петте правила, приети и утвърдени от светите и блажени отци, които са били преди нас и които са ни ги дали от името на светите и славни апостоли. Но понеже в тези правила ни се заповядва да приемаме постановленията на същите апостоли, предадени чрез Климент, в които другомислещи във вреда на църквата отдавна са вмъкнали нещо лъжливо и чуждо на благочестието, което е затъмнило за нас боголепната красота на божественото учение, за това ние, за поука и за запазване на християнското паство, намерихме за нужно да отхвърлим въпросните постановления, като по никой начин не допускаме да се пораждат еретически лъжи и да се смесват с чистото и съвършено апостолско учение. Приемаме и всички други свещени правила, изложени от светите и блажени наши отци, именно: правилата на триста осемнадесетте богоносни отци, които са се събирали в Никея, също и на отците, които се събрали в Анкира, в Неокесария и в Гангри, освен това и в Антиохия Сирийска и в Лаодикия Фригийска; още и на сто и петдесетте отци, които се събрали в този богоспасяем и царстващ град, и още на двестата отци, събрани първи път в областния град Ефес, и на шестстотин тридесетте свети и блажени отци, събрали се в Халкидон, също и на събраните в Сердика и в Картаген, и още на събраните втори път в този богоспасяем и царстващ град през времето на Несторий, председател на този царствен град, и през времето на Антиохийския архиепископ Теофил, също правилата на Дионисий, бивш архиепископ в главния град Александрия, на Петър архиепископ Александрийски и мъченик, на Григорий, бивш неокесарийски епископ и чудотворец, на Атанасий архиепископ Александрийски, на Василий, епископ на Кесария Кападокийска, на Григорий, епископ Нисски, на Григорий Богослов, на Амфилохий Иконийски, на Тимотей, бивш Александрийски архиепископ, на Теофил, пръв архиепископ на същия главен град Александрия, на Кирил, също Александрийски архиепископ, и на Генадий, бивш патриарх в този богоспасяем и царстващ град, още и правилото на Киприан, бивш африкански архиепископ и мъченик, и на бившия при него събор, което имало сила на предаден обичай в местата на поменатите в тоя събор председатели, и само у тях. И на никого да не бъде позволено да отменя и изменя гореозначените правила или да приема други, освен отбелязаните правила с лъжливи надписи, съставени от някои люде, които са се осмелили да търгуват с истината. Ако ли някой бъде изобличен в опитване да измени или изврати някое от изброените по-горе правила, такъв да понесе епитимия, определена от правилото, което е нарушил, и чрез това ще се цери от онова, от което се е препънал.

Правило 3

Понеже благочестивият и христоролюбив наш цар предложи на тоя свети и вселенски събор да има грижата да направи ония, които се числят в клира и които и на други преподават божествените дарове, да са чисти и непорочни служители и достойни за мислената жертва на Великия Бог, Който е жертва и Архиерей, и да се очистят от онова черно петно, което са сложили върху им незаконните бракове, от една страна, а, от друга тъй като по този въпрос се яви разногласие, а именно принадлежащите към светата Римска църква предлагаха да се спазва всичката строгост за правилата, а подвластните на престола на този богохраним и царстващ град правилото на човеколюбие и снизхождение, за това ние отечески и боголюбно като съединихме и едното, и другото в едно, за да не оставим нито кротостта слаба, нито строгостта жестока, особено когато грехопадението, поради незнание, е обхванало не малък брой хора, по съгласие постановяваме: да се подхвърлят на каноническо низвергване ония, които са се свързали с втори бракове и до петнадесетия ден на изтеклия месец януари от миналия четвърти индикт шест хиляди сто и девета година са останали под ярема на греха, без да искат да се отрезвят от него. Колкото се отнася до ония, които са паднали в такъв грях на второбрачие обаче, преди това наше определение са познали полезното и са отклонили злото от себе си, прекъсвайки тази несвойствена и незаконна връзка, или на които жените от втори брак са вече умрели, или пък които сами са обърнали поглед към обръщане и се поучават на целомъдрие и в късо време са забравили предишните си беззакония такива, били те презвитери или дякони, определяме, след като прекарат под епитимия определено време, да престанат от свещенослужение или действие, но да се ползват с честта на седалище и стоене, задоволявайки се с първенството и плачейки пред Бога да им прости греха на незнанието, защото несъобразно е да благославя другиго оня, който трябва да цери собствените си язви. А ония, които са имали една жена, но вдовица, също така и ония, които след като са се ръкоположили са встъпили в един незаконен брак, т.е., презвитери и дякони такива, след като се отстранят от свещенослужение за известно време и след като изтърпят епитимия, нека се върнат в иерархическите си степени, но без да се произвеждат в друга, по-висока степен, разбира се, след като се разтрогне незаконното им съжителство. Но всичко това ние постановихме за ония духовни лица, които, както казахме до петнадесетия ден на месец януари от четвъртия индикт са изобличени в горните престъпления; а от сега занапред определяме и възстановяваме правилото, което гласи: който след свето кръщение е бил свързан с два брака или е имал наложница, не може да бъде нито епископ, нито презвитер, нито въобще в свещения чин (1), така също и другото правило: който вземе за съпруга вдовица или разведена, блудница, робиня или опорочена, не може да бъде нито епископ, нито презвитер, нито дякон, нито пък въобще в свещения чин (2).

Правило 4

Епископ, презвитер, дякон или иподякон, четец, певец или вратар, който се съвкупи с жена, посветила се на Бога, да бъде низвергнат от чин като такъв, който е осквернил Христовата невеста; а ако е мирянин, да бъде отлъчен от църковно общение.

Правило 5

Никой от свещения чин, който няма при себе си подозрителни лица, означени в правилото (3), нека не взима жена или прислужница, за да се предпази чрез това от натяквания. Ако някой наруши определеното от нас, да бъде низвергнат. Същото нека спазват и скопци, за да се предпазят от укор; а ония, които нарушат това, ако са от клира, да бъдат низвергнати, а ако са миряни, да бъдат отлъчени.

Правило 6

Понеже в апостолските правила е казано, че от произвеждани в клира безбрачни само четци и певци могат да встъпват в брак (4), затова ние на същото основание определяме: от сега занаяпред никой, ни иподякон, нито дякон, нито презвитер по никакъв начин не може да встъпва в брачно съжителство след като е бил ръкоположен; а ако дръзне да направи това, да бъде низвергнат. Ако някой от встъпващи в клира пожелае да влезе в законен брак, нека стори това, преди да бъде ръкоположен за иподякон, дякон или презвитер.

Правило 7

Понеже ни стана известно, че в някои църкви дякони завземат църковни длъжности и поради това някои от тях, проникнати от дързост и своеволие, сядат по-горе от презвитери, затова определяме: дякон, ако и да има достойнство, т.е. някоя църковна длъжност, да не заема място по-високо от презвитер, освен в случая, когато представлява патриарха или митрополита си в друг град по някаква работа, понеже тогава той ще бъде почетен като застъпващ мястото му. Ако ли някой с насилие или с нахалство дръзне да върши противното, такъв, като бъде лишен от степента си, нека бъде последен между всички в чин, в който се брои при църквата си, тъй като нашият Господ в учението Си, изложено от свети евангелист Лука от името на самия Господ наш и Бог, заповядва да не търсим предни места, като е казал на званите следната притча: "кога те покани някой на сватба, не сядай на предно място, да не би някой между поканените от него да бъде по-почетен от тебе, и да не би тоя, който е поканил тебе и него, дойде и ти каже: отстъпи на тогава мястото; и тогава

ще отидеш засрамен да заемеш последното място. Но кога бъдеш поканен, иди и седни на последното място, та тоя, който те е поканил, като дойде, да ти каже: друже, премести се по-горе; тогава ще ти бъде чест пред насядалите с тебе; защото всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унижен, а който се смирява, ще бъде въздигнат (Лук. 14:711). Същото да се спазва и в другите свещени степени, защото знаем, че духовните достойнства или длъжности са много по-възвишени от светските (5).

Правило 8

В желанието си във всичко да спазваме онова, което са установили светите наши отци, и ние възобновяваме правилото (6), което заповядва всяка година да стават събори на епископите във всяка провинция там, където намери за добре епископът на митрополията. А понеже по причина на варварски нашествия и по други случайни пречки предстоятелите на църкви нямат възможност да свикват събори два пъти в годината, за това постановяваме: веднъж в годината, поне между светия празник на Пасхата и в края на месец октомври всяка година, да става събор на поменатите епископи в място, което, както по-горе е казано, избере епископът на митрополията. А на епископи, които не отиват на събор, макар и да се намират в градовете си, а при това се радват на добро здраве и са свободни от належаща и неотложна работа, братолюбно да се обявява мъмрене.

Правило 9

На никой клирик не е позволено да държи кръчма; понеже, щом като на такъв е забранено да влиза в кръчма, колкото повече не му е позволено да прислужва в нея на други и да се занимава с неща, които не му приличат. Ако някой извърши нещо такова, нека престане, или да бъде низвергнат.

Правило 10

Епископ, презвитер или дякон, който взима лихва, или така наречени стотни, или да престане или да бъде низвергнат.

Правило 12

Научаваме се, че в Африка, Ливия и в други места някои от тамошните боголюбезни предстоятели (на църкви) и след като са приели ръкоположение продължават да живеят заедно с жените си, с което стават причина за неприятности и съблазън за други. Като имаме голяма грижа всичко да устрояваме в полза на поверените ни паства, намерихме за

добре, от сега занапред по никой начин нищо такова да не става. И това изказваме не за да се изоставя или извращава законоположение, а като имаме грижа за спасението и преуспяването на народа в по-добро, а, от друга страна, за да не допуснем някакъв укор срещу свещеното звание, понеже Божественият апостол казва: "всичко за слава Божия вършете. Не ставайте съблазън ни за иудеи, ни за елини, нито за църквата Божия, както и аз угаждам във всичко на всички и не търся своята полза, а ползата на многото, за да се спасят. Бъдете мои подражатели, както съм и аз на Христа" (1 Кор. 10:31-33; 11:1). Ако някой бъде забелязан, че върши това, да бъде низвергнат.

Правило 13

Понеже научихме, че в Римската църква било предадено във вид на правило да се задължават ония, които предстоят да бъдат ръкополагани за дякони или презвитери, да не се събират вече с жените си, за това ние, като следваме древното правило на апостолското благоустройство и ред, определяме: съжителството на свещенослужителите, щом то е законно, и занапред да остане ненарушавано, като по никой начин не се разтрогва съюза с жените им и не се лишават от взаимно в подобаващо време общение. Така щото, ако се яви някой достоен за ръкоположение за иподякон, дякон и презвитер, на такъв в никой случай съжителството му със законна жена да не бъде пречка за поставянето му в съответна степен и да не се иска от него при ръкополагане да дава обещание, че ще се въздържа от законно общение с жена си, за да не би по този начин да станем причина да се порицае от Бога установения и от Неговото присъствие благословен брак, защото гласът на Евангелието казва: "което Бог е съчетал, човек да не разлъчва (Мат. 19:6); и апостолът учи: "бракът е нещо честно у всички и брачното легло чисто" (Евр. 13:4), и още: "свързан ли си с жена, не търси развод"(1 Кор. 7:27). Знаем още, че и събраните в Картаген, в старанието си да запазят чистотата на живота на свещенослужителите, са казали, че иподякони, дякони и презвитери, които се докосват до свещените тайнства, в определеното време да се въздържат от съжителките си. По такъв начин и ние ще запазваме от апостолите предаденото и от древността съблюдаваното, като знаем времето на всяко нещо, и най-вече на поста и молитвата; защото служещите на олтара, когато пристъпват към светинята, във всичко трябва да бъдат въздържани, за да могат да получат от Бога онова, което в простота измолват. А ако някой, въпреки апостолските правила, дръзне да лиши някого от свещени, т.е. презвитер или дякон, или иподякон, от съюз и общение със законната му жена, да бъде, низвергнат. Също и ако презвитер, дякон или иподякон под вид на благочестие изпъди жена си, да бъде отлъчен от свещенослужение, а ако упорства, да бъде низвергнат.

Правило 14

Правилото на светите наши богоносни отци да се спазва и в това, щото презвитер да не се ръкополага по-рано от тридесетгодишна възраст, ако и да е много достоен човек, а да се отлага, докато навърши речените години. Защото Господ наш Иисус Христос в тридесетата си година се е кръстил и е почнал да учи. Също така и дякон да не се ръкополага по-рано от двадесет и пет годишна възраст или дякониса по-рано от четиридесетата си година.

Правило 15

Иподякон да се ръкополага не по-рано от двадесетгодишна възраст. Ако някой бъде ръкоположен в коя и да е свещена степен преди определената възраст, да бъде низвергнат.

Правило 16

Понеже в книгата "Деяния на светите апостоли" е казано, че седем дякони са били поставени от апостолите и отците на неокесарийския събор в издадените, от тях правила, изрично са казали, че трябва да са седем дякони, според правилото, макар градът и да е много голям, позовавайки се на книгата "Деяния на светите апостоли" затова ние, като сравнихме мисълта на отците с апостолския израз, намираме, че у тях не е било дума за мъже, служащи на тайнствата, а за служение на нуждите около трапезите. Защото в книгата "Деяния" е писано така: "В тия дни, когато учениците се умножаваха, произлезе между елинистите ропот против евреите, задето вдовиците им не били пригледвани при разпределяне всекидневните дажби. Тогава дванайсетте апостоли, като свикаха цялото множество ученици, казаха: не е добре ние да оставим словото Божие и да се грижим за трапезите. Затова, братя, погрижете се да изберете измежду вас седем души с добро име, изпълнени с Дух Светий и с мъдрост, които ще поставим на тази служба; а ние постоянно ще пребъдваме в молитва и в служба на словото. Това предложение се понрави на цялото множество и избраха: Стефана, мъж изпълнен с вяра Дух Светий, Филипа, и Прохора, и Никанора, и Тимона, Пармена и Николая, прозелит от Антиохия, които поставиха пред апостолите" (Деян. 6:16). Като изяснява това, учителят на църквата, Иоан Златоуст, казва така: "за удивление, как не се е разделил народът при избирането на мъжете, как той не е изненадал апостолите! Обаче трябва да се знае какво достойнство са имали тия мъже и какво ръкоположение са приели. Степен на дякони ли? Но такива е нямало при църквите! Длъжност на презвитери ли? Но нямало е още никакъв епископ, а са били само апостолите. За това аз мисля, че нито името на дякони, нито името на презвитери е било известно и

употребявано". На това основание и ние проповядваме, че горепоменатите седем дякони, съгласно изложеното учение, не трябва да се приемат за служители на тайнствата, а са лица, на които е била поверена уредбата на общи потребности на събраните тогава; за нас в тоя случай те са образец на човеколюбие и грижа за нуждаещи се.

Правило 17

Понеже клирици от разни църкви, напускайки църквите си, за които са били ръкоположени, преминали към други църкви и без волята на своя епископ били настанени при чужди църкви, чрез което проявяват непокорство, за това постановяваме: от месец януари миналия четвърти индикт никой клирик, от каквато степен и да е, да няма право без уволнително писмо от епископа си да бъде назначаван в друга църква. Който от сега занапред не спазва това и посрамява този, който е извършил над него ръкоположение, да бъде низвергнат и сам той и оня, който го е приел.

Правило 18

Определяме, щото клирици, които, поради варварски нашествия или по някаква друга причина, са напуснали местата си, щом като се премахнат причините или варварските нашествия, поради които са се отстранили, да се върнат отново в църквите си и без причина да не ги напускат за дълго време. А ако някой отсъства, въпреки настоящото правило, да бъде отлъчен, докато не се върне в църквата си. На същото да подлежи и епископ, който задържа такъв клирик.

Правило 19

Предстоятелите на църкви са длъжни във всички дни, а най-вече в неделни, да учат целия клир и народа в началата на благочестието, като избират от Божественото писание мисли и разсъждения за истината и в това се държат в рамките на установените вече граници и предания на богоносните отци; и ако правят тълкувания върху съдържанието на писанието, да го изясняват не иначе, освен както са го изложили светилата и църковните учители в своите творения, задоволявайки се в случая повече с тези творения, отколкото да съставят собствени слова, за да не би, при недостиг на учение в това, да се отклонят от смисъла и съдържанието. Понеже чрез учението на поменатите отци, получавайки познания, кое е добро и какво трябва да избере, а така също, кое не е полезно и от какво трябва да се отвращава, народът насочва живота си към по-добро и не изпада в незнание, а, възприемайки учението, се старее

да отбягва злото и подготвя спасението си под заплашващия го страх от наказание.

Правило 20

Да се не позволява на епископ да учи всенародно в друг, непринадлежащ нему град. А ако се докаже, че някой върши това, да престане от епископство и да върши работата на презвитер.

Правило 21

Ако ония, които се окажат виновни в престъпления, противни на правилата, и са подхвърлени за това на окончателно и всякогашно низвергване от чин и поставени в реда на миряни, обръщайки се доброволно в покаяние, се въздържат от греха, поради който са лишени от благодатта и напълно странят от това падение, нека се стрижат по обичая на клириците. А ако не искат да сторят това доброволно, нека оставят косите си по обичая на смирените, понеже са предпочели връщането в света пред небесния живот.

Правило 22

Ония, които за пари са поставяни за епископи или в коя и да е степен в клира, а не заради примерния си живот, след като са били избрани и изпитани, заповядваме да бъдат низвергнати както те, така и ония, които са ги ръкоположили.

Правило 23

Никой епископ, презвитер или дякон, при даване на свето причастие да не иска за това от причестяван пари или каквото и да е друго, понеже благодатта е непродаваема и ние не за пари раздаваме освещението на Духа, което трябва да се дава без всякаква облага на достойни за дара. А ако се установи, че някой от клира иска някакво възнаграждение от такъв, комуто дава причастие, нека бъде низвергнат като ревнител на Симоновата заблуда и коварство.

Правило 24

Не се позволява на никого от свещения чин, а също и на монах, да отива на конски препускания или да присъства на сценични игри. А ако някой клирик бъде повикан на сватба, в такъв случай, щом почнат игрите, които имат за цел да примамват, нека веднага стане и си отиде, понеже така ни

заповядва учението на нашите отци. Ако ли някой бъде изобличен в това, нека или да престане, или да бъде низвергнат.

Правило 25

Възобновяваме заедно с всички други и онова правило (7), което заповядва селски или колибарски енории във всяка църква неотменно да остават под властта на ония епископи, които ги управляват, още повече, ако в продължение на тридесет години безспорно са ги имали под свое ведомство и управа. А ако в течение на тридесетте години по повод на тях е бил или бъде повдигнат спор, позволено е на ония, които се считат обидени, да заведат по това дело пред областния събор.

Правило 26

Презвитер, който, без да знае, е встъпил в нередовен брак, нека се ползва с презвитерско седалище, според както е узаконено от светото правило (8), като му се забрани всяко друго презвитерско действие, понеже на такъв е достатъчно опрощаването му. Не е позволено да благославя другиго оня, който трябва да цери собствените си язви, понеже благословието е преподаване на освещение, а как ще го даде другиму тоя, който го няма по причина на греха на незнанието? За това той да не благославя нито всенародно, нито насаме, нито да раздава тялото Господне на други, нито пък да извършва някакво друго служение, а задоволявайки се със свещенослужителско седалище, със сълзи да моли Бога да му прости греха, който по незнание е сторил. Прочее само по себе си е ясно, че такъв нередовен брак ще бъде унищожен и мъжът по никакъв начин вече не може да съжителства с оная, поради която се е лишил от (право на) свещенодействие.

Правило 27

Никой клирик да не облича неприлична дреха, нито когато се намира в града, когато е на път, а всеки да носи определеното вече за клирици облекло. Който извърши това, нека бъде отстранен от свещенослужение за една година.

Правило 28

Понеже ни стана известно, че в различни църкви във време, когато се донася грозде на жертвеника, по някакъв вкоренен обичай свещенослужителите, съединявайки го с безкръвната жертва, раздават по такъв начин и едното, и другото заедно на народа, определяме: занапред никой от свещения чин да не върши това, а да раздава на народа само

приноса за оживотворяване и за опрощаване на греховете; гроздето пък свещениците да приемат като пръв плод и като го благославят отделно, да го раздават на ония, които го искат, в знак на благодарност към Подателя на плодовете, с които, по Божествено определение, телата ни се хранят и растат. Който от клира постъпи противно на това нареждане, да бъде низвергнат.

Правило 29

Правилото на отците от Картагенския събор заповядва, онова, което се отнася до светия жертвеник (9), да се извършва само от хора, които не са яли, с изключение само на един ден в годината, в който се извършва Господнята вечеря (10). Възможно е въпросните свети отци да са издали такава наредба по някои местни причини, полезни за църквата. Но понеже нищо не ни кара да напускаме благоговейната строгост, затова, следвайки апостолските и отеческите предания, ние определяме: да не се нарушава поста през Четиридесетницата в четвъртък от последната седмица, за да не се безчести с това цялата Четиридесетница.

Правило 30

Като желаем да устрояваме всичко за съзиждане на църквата, ние разсъдихме и относно това, да благоустроим свещениците, които се намират в църкви между другоплеменни. Заради това, ако те мислят, че трябва да се отива по-далеч от апостолското правило (11), което им забранява да изгонват жените си под предлог на благоговение и да вършат повече от установеното, като, по съгласие с жените си, се въздържат от взаимно съобщение, постановяваме, те да не съжителстват вече с тях и по такъв начин да ни дадат пълно доказателство за своето обещание. И това определяме за тях не за друго, а само поради малодушните им помисли, а така също и поради странностите и неустойчивостта на нравите им.

Правило 31

Постановяваме: свещенослужители, които свещенодействат или кръщават в домашни богомолни, да вършат това само с позволението на местния епископ. Затова, ако някой клирик не изпълнява горната наредба по този начин, нека бъде низвергнат.

Правило 32

Научаваме, че в арменската страна ония, които извършват безкръвна жертва, донасят на светата трапеза само чисто вино, неразмесвано с вода, и за свое оправдание се позовават на учителя на църквата Йоан Златоуст,

който, в тълкуванието си на евангелието от Матей, казва така: "защо подир покръстването си Господ не пил вода, а вино? За да изтръгне из корен друга нечестива ерес. Понеже има някои, които употребяват в тайнството само вода, за това Той посочва, че употребил вино, и тогава, когато е преподавал тайнството, а също и тогава, когато, след възкръсването Си, не предлагал тайнствена, а проста трапеза, и казва: "от лозов плод" (Мат. 26:29), а гроздовата лоза произвежда вино, а не вода". Та от това арменците заключават, че учителят отхвърля употребяването на вода в свещеното жертвоприношение. По тази причина, за да разсеем заблудението им, ние разкриваме мислите на учителя в православен дух. Понеже съществува лоша стара ерес на иропарастатите, т.е. водоприносители, които при жертвоприношението употребяват само вода вместо вино, за това тоя богоносен мъж, като отхвърля беззаконното учение на тази ерес, употребил горните думи, за да покаже, че те са противни на апостолското предание. Между това в църквата, над която му било поверено пастирско управление, той предал да се присъединява към виното вода, когато има да се извършва безкръвна жертва, посочвайки на съединението на кръвта и водата, което изтекло от пречистото ребро на нашия Изкупител и Спасител Христос Бог за оживотворяване и изкупуване от греховете на целия свят. Пък и във всички църкви, където сияели духовни светила, се пази този благодатен чин. Така и Иаков, брат по плът на нашия Бог Христа, на когото най-първо бил поверен престолът на Иерусалимската църква, и Василий, архиепископ на Кесарийската църква, чиято слава се разнесла по цялата вселена, са ни предали писмено тайнственото свещенодействие, като са установили на божествената литургия светата чаша да се съставя от вино и вода. И преподобните отци, които са се събирали в Картаген, са споменали буквално така: да не се принася в светото тайнство нищо повече, освен тялото и кръвта Господни, както и сам Господ е предал, т.е. хляб и вино, размесено с вода. Прочее, ако някой епископ или презвитер върши не според предадения от апостолите ред и принася пречистата жертва, без да съединява вино с вода, нека бъде низвергнат като такъв, който я извършва несъвършено и чрез нововъведения поврежда предаденото ни тайнство.

Правило 33

Понеже ни стана известно, че в арменската страна в клира се приемат само ония, които произхождат от свещенически род, с което постъпващите така следват юдейските обичаи, а пък някои от тях се поставят за свещенопевци и четци в божествения храм, без да получат църковно служителско постригване, за това постановяваме: от сега занапред да не се позволява да става въвеждане в клира с оглед на рода на произвеждания, а като се изпита, достоен ли е за приемане в клира, според изискването на изложените в светите правила определения, нека

се произвеждат за свещенослужители на църквата независимо от това произхождат или не произхождат от посветени прародители.

Правило 34

Свещеното правило 18 (12) ясно гласи, че щом като гражданските закони забраняват престъплението съзаклятие или наговаряне, толкова повече то трябва да бъде забранено в църквата Божия. Затова и ние се грижим, щото, ако се окаже, че някои клирици или монаси влизат в съзаклятие или готвят интриги срещу епископи или съклирици, да бъдат съвършено низвергвани от степента си.

Правило 35

Никой митрополит след смъртта на подвластен на престола му епископ не трябва да взима или да си присвоява принадлежащото му или на църквата му имущество, а то, до произвеждането на друг епископ, нека се пази от клира на църквата, чийто предстоятел е бил починалият, освен в случая, ако не остане никой клирик в тази църква. Тогава митрополитът да пази това имущество непокътнато и да го предаде цяло на епископа, който бъде поставен.

Правило 36

Като възобновяваме законоустановеното от сто и петдесетте свети отци, събрани в този Богоспасяем и царстващ град (13), и от шестстотин тридесет събрани в Халкидон (14), постановяваме: престолът на Цариград да се ползва с еднакви предимства с престола на древния Рим и в църковните работи да бъде въздигнат наред с тоя като втори след него; след него да се счита престолът на великия град Александрия, после Антиохийския престол и след него престолът на град Йерусалим.

Правило 37

Понеже в различни времена са ставали варварски нашествия и поради това твърде много градове са били поробвани от беззаконниците, така че на предстоятел на такъв град не е било възможно след ръкоположението да приеме престола си и да се затвърди на свещеноначалническо положение, та по този начин да извършва ръкоположения според приетия обичай, както и всичко онова, което е свойствено на епископ, за това ние, като спазваме присъщите на свещенството чест и уважение и като не желаем варварското притеснение в нещо да уврежда църковните права, постановяваме: да не подлежат на осъждане ония, които така са ръкоположени и не са се възкачили на престолите си по горната причина,

тъй че те нека извършват и канонически ръкоположения в различните степени и нека се ползват с властта на предстоятели в кръга на правата си, както и всяко тяхно разпореждане нека бъде твърдо и законно, понеже от явяващото се поради необходимостта на времето ограничение да се спазва точноста, не трябва да търпи изменения самото правило.

Правило 38

И ние съблюдаваме правилото, което са постановили нашите отци и което гласи: "ако по силата на царска власт се е основал или ще се основе някой град, редът на църковните работи да следва държавното и гражданското разпределение (15).

Правило 39

Понеже нашият брат и съслужител Иоан, предстоятел на остров Кипър, по причина на варварски нахлувания, за да се освободи от езическо робство и вярно да се подчини на скиптъра на най-християнската държава, по промисъла на човеколюбивия Бог и с грижите на благочестивия наш цар, се изселил заедно с народа си от споменатия остров в Хелеспонтската област, затова постановяваме да се запазят неизменни предимствата, дадени на престола на споменатия мъж от богоносните отци, събрани някога в Ефес, а именно новият Юстинианопол да има правата на Цариград и боголюбезният епископ, който се поставя в него, да има първенство пред всички епископи в Хелеспонтската област и да се поставя, по древния обичай, от своите епископи. Понеже и богоносните наши отци са постановили да се пазят обичаите във всяка църква, като епископът на града Кизик се подчинява на престола на поменатия Юстинианопол по примера на всички други епископи, подвластни на споменатия боголюбезен предстоятел Иоан, този последният и ще ръкополага, кога има нужда, епископ на същия град Кизик.

Правило 40

Понеже е твърде спасително приближаването до Бога чрез отдалечаване от човешкия шум, затова ние сме длъжни да приемаме не безвременно и без изпитание ония, които избират монашески живот, като и по отношение на тях изпълняваме предаденото ни от отците правило; поради това, обетът за живот по Бога трябва да се приема тогава, когато той е твърд, съзнателен и разсъдителен, след пълно развитие на разума. Така че оня, който възнамерява да приеме върху си ярема на монашеството, да не бъде по-млад от десет години, но и тук зависи от предстоятеля, дали той не ще намери за по-полезно да продължи времето му за встъпване и укрепване в монашеския живот; понеже, макар в своите правила Василий Велики и

да узаконява, че оная, която доброволно се е посветила на Бога и избира девството, трябва да се приеме в реда на девиците, след като навърши седемнадесет години, обаче ние, следвайки примера на правилата за вдовиците и дяконисите, съответно с тях определихме тази възраст за избраните монашески живот на това основание, че ако божественият апостол и да предписва вдовица да се избира в църквата на шестдесетгодишна възраст (Тим. 5:9), но свещените правила са предали дякониса да се поставя на четиридесет години, понеже се видяло, че църквата, с божествената благодат, е станала по-яка и преуспявала, а верните твърди и благонадеждни в изпълнение на божествените заповеди. Ето защо и ние, разбирайки това напълно съобразно с него, определихме: който има намерение да се подвизава в Бога, без отлагане да бъде удостоен с благословието на благодатта, тъй запечатана, че да му спомогне да не се бави дълго, нито да се колебае, а напротив, още повече да бъде ободрен в избора на доброто и утвърждаването му в него.

Правило 41

Ония, които желаят да се отстранят в затворничество в градове или села и да се съсредоточат в себе си, трябва по-напред да постъпят в манастир, за да свикнат с отшелническия живот на живеене и в течение на три години да се подчиняват на началника на манастира в страх Божий, и да изпълняват послушание във всичко, както подобава, и като излязат готовността си за такъв живот, да се изпитват от местния епископ, от все сърце и доброволно ли избират този живот, след това да прекарат търпеливо още една година въвн от затворничество, за да се потвърди още повече склонността им; понеже само тогава те ще дадат пълно доказателство, че се стремят към безмълвие не заради суетна слава, а заради самото това благо. Ако след като измине това време останат твърди в решението си, тогава нека влязат в затворничество, обаче не им се позволява вече по своя воля да напускат уединението, освен само за обществено служене или полза, или по друга необходимост вследствие на застрашаваща ги смърт, и то само с благословието на местния епископ; ония, които се осмелят да излязат от обиталището си без споменатите причини, трябва най-първо и против волята им да бъдат заключени в затворничество, а после трябва да се изправят с пост и други строгости, знаейки, както казва писанието, че: "никой, който е сложил ръката си върху ралото и погледва назад, не е годен за царството Божие" (Лук. 9:62).

Правило 42

Относно така наречените пустинници, които, облечени в черни дрехи и с разпуснати дълги коси обхождат градовете, като се движат между светски

мъже и жени и срамят обета си, определяме: такива, ако след като острижат косите си, поискат да приемат образа на другите монашестваци, нека се изпращат в манастир и да се причисляват към братята. А ако не пожелаят това, тогава съвършено да се изгонят от градовете и нека живеят в пустините, от които са получили и името си.

Правило 43

Позволено е на всеки християнин да си избира подвижнически начин на живеене и като напусне многометежната буря на живота, да постъпи в манастир и приеме монашеско пострижение, макар и да е извършил някакъв грях, понеже нашият Спасител е казал: "който дохожда при Мене, няма да го изпъдя вън" (Иоан. 6:37). А тъй като монашеският живот ни изобразява живота в покаянието, за това ние одобряваме оня, който искрено го избира и някакъв начин на живеенето му не ще му попречи да изпълни намерението си.

Правило 44

Монах, който е изобличен в блудство или взима жени за брачно общение и съжителство, нека подлежи на наказанието, определено от правилата за блудници.

Правило 45

Понеже ни стана известно, че в някои женски манастири ония, които предстои да бъдат удостоени с тоя монашески образ, биват довеждани облечени в разни копирени разноцветни дрехи и накити, изпъстрени със злато и скъпоценни камъни, и като пристъпят в такъв вид при олтара, снемат от тях богатото облекло и веднага се извършва над тях благословието в монашеския образ, като им надяват (скромно) черно облекло, за това определяме, това да не става занапред по някакъв начин. Защото неприлично е за оная, която по собствен избор е отхвърлила всяка житейска приятност, възлюбила е живота по Бога и непреклонно се е спряла на него, като е дошла в манастир, отново да си напомня чрез тая тленна и изчезваща украса за онова, което е предала вече на забрава, и чрез това да се разколебава и да се смуцава душата ѝ подобно на вълни, които наводняват, и я тласкат натам и насам до такава степен, че нарядко поне да пророни сълза, и с това външно да покаже сърдечното си сломяване, а ако и да падне, както трябва, някоя малка сълзица, това да става не толкова от разположение към монашеския подвиг, колкото поради това, че напуска света и всичко, което е в света.

Правило 46

Ония, които са избрали подвижнически живот и са настанени в манастир, по никакъв начин вече да не излизат. Ако към това ги кара някаква неизбежна нужда, нека то да става с позволението и благословието на настоятелката, но не да излизат сами, а придружени от някои старици и от първенстващи в манастира по нареждане на игуменката. Но решително им се забранява да нощуват извън манастира. Така също и монаси мъже да излизат, когато нуждата изиска, с благословието на онзи, комуто е поверено началстването. За това ония, които нарушават сега издаденото от нас постановление, били те мъже или жени, да се подложат на заслужена епитимия.

Правило 47

Нито жена да спи в мъжки манастир, нито мъж в женски. Понеже верните трябва да бъдат свободни от всяко смущение и съблазън и да насочват живота си съобразно с благоприличието "и постоянно служене Господу безпрепятствено" (1 Кор. 7:35). А ако някой направи това, бил той клирик или мирянин, да бъде отлъчен.

Правило 48

Жена на произвеждан в епископско достойнство, след като се раздели с мъжа си по взаимно съгласие, щом той бъде ръкоположен за епископ, нека постъпи в манастир, отдалечен от местопребиваването му, и нека се ползва с издръжка от него. А ако се окаже достойна, нека се произведе и в достойнство на дякониса.

Правило 49

Като възобновяваме и това свещено правило (16), определяме: веднъж осветени с благословието на епископ манастири, завинаги да си останат такива, имуществата им да се запазят за манастира и никога едните да не могат да се обръщат в светски жилища, а другите никой да не посмее да предаде на мирски хора. А ако това досега и да се е случвало с някой от тях, определяме по никой начин то да няма сила. Ония пък, които дръзнат от сега занапред да сторят това, нека се подложат на епитимия съгласно правилата.

Правило 50

Никой клирик и мирянин занапред да не се предават на хазартни игри. Който бъде изобличен, че върши това, ако е клирик, да бъде низвергнат, а ако е мирянин, да бъде отлъчен.

Правило 51

Настоящият свети вселенски събор съвършено забранява да се устрояват така наречените мимически представления и зрелищата им, а така също да стават зрелища с настървяване на зверове и скачания на сцената. Който пренебрегне това правило и се предаде на такива забранени увеселения, ако е клирик, нека бъде низвергнат от клира, а ако е мирянин, да бъде отлъчен от църковно общение.

Правило 52

През всички дни на светата Четиридесетница, освен в събота и неделя и светия ден Благовещение, става света литургия само с преждеосветени дарове.

Правило 53

Понеже родството по дух е по-важно от съюз по плът, а пък известно ни стана, че в някои места някои възприемници на деца от светото и спасително кръщение след това встъпват в съжителство с техните овдовели майки, за това определяме от сега занапред да не става нищо такова. А ако се установи, че някои вършат това след издаването на настоящото правило, такива преди всичко нека напуснат незаконното съпружество, а после нека бъдат подложени на наказание като блудници.

Правило 54

Божественото писание ясно ни учи: "да не пристъпваш до всеки свой ближен по своята плът, за да откриеш голотата му" (17). А богоносният Василий, в своите правила, изброил някои забранени бракове, пък по-голяма част от тях отминал с мълчание, като и с едното, и с другото ни принесъл полза. Защото, избягвайки многото срамни именування, за да не оскверни с тия названия словото, той означил нечистотиите с общо название, с което ни е показал беззаконните бракове в общ вид. Но понеже поради такова замълчаване и непосочване изрично на незаконните бракове се е смесвало самото естество, затова ние намерихме за необходимо по-открито да изложим това и определяме: който от сега занапред встъпи в брачно общение: с дъщеря на брата си, баща и син с майка и дъщеря, баща и син с две сестри девици, майка и дъщеря с двама братя, двама братя с две сестри, да се наказват по правилото, което налага седемгодишно покаяние, след като, безсъмнено, бъдат разлъчени от незаконното съжителство.

Правило 55

Понеже ни стана известно, че живеещите в Рим постят в събота през светата Четиридесетница, въпреки предаденото ни църковно установление, светият събор постанови: и в римската църква да се спазва ненарушимо правилото, което казва: ако някой клирик бъде забелязан да пости в деня Господен или в събота, освен в едната (велика събота), да се низвергне, а ако е мирянин, да се отлъчи (18).

Правило 56

Научаваме се също така, че в арменската страна и в други места някои ядат сирене и яйца в събота и неделя през светата Четиридесетница. Затова постановяваме: църквата Божия във вселената, следвайки един чин, да пости и да се въздържа както от всичко заклано, така също и от яйца и сирене, които са плод и произведение на онова, от което се въздържаме. Ако това не следват клирици да се низвергват, а миряните да се отлъчват.

Правило 57

В олтара не трябва да се донася мед и мляко.

Правило 58

Никой мирянин сам да не си преподава светите божествени тайни в присъствието на епископ, презвитер или дякон. Който дръзне да стори нещо такова, понеже постъпва против установеното, нека се отлъчи за една седмица от църковно общение, за да се научи по този начин, че не трябва да мисли "за себе си повече", отколкото му се позволява да мисли (Рим. 12:3).

Правило 59

Кръщение по никакъв начин да не се извършва в домашна молилна. Ония, които искат да се удостоят с пречистата просвета, нека отиват в съборни църкви и там да получат тоя дар. А ако се установи, че някой не изпълнява установеното от нас клириктът да бъде низвергнат, а мирянинът отлъчен.

Правило 60

Понеже апостолът възвестява, че "който се съединява с Господа, един дух е с Него" (1 Кор. 6:17), ясно е, че който се съобщава с демона, става едно с него чрез общението. Затова постановяваме: ония, които се преструват на бесновати и се правят, че вършат свойственото на бесновати, да се наказват по всеки начин и да се подлагат на същите суровости и трудове,

на каквито биха се подхвърлили действително бесновати, за да се освободят от властта на демона.

Правило 61

Ония, които се обръщат към магьосници или към така наречените стоначалници, за да узнаят от тях не ще ли им открие нещо, каквото желаят, по силата на предишните за тях постановления на отците, нека подлежат на правилото, определящо шестгодишно покаяние. На същото наказание трябва да се подхвърлят и ония, които водят мечки или други животни за забава и съблазън на простите хора и които предсказват щастие, съдба, родословие и много други подобни неща също така и тъй наричаните облакогонци, обайници, поставчици на предпазни талисмани и гадатели. Ония пък, които упорстват в това и не искат да се отвърнат и отклонят от подобни вредни и езически измислици, постановяваме да се изгонват съвършено от църквата, както и светите правила заповядват, защото: "какво общо има между светлина и тъмнина", казва апостолът? Или: "какво съгласие може да има между Христа и Велиара? Или: "Каква прилика между Божия храм и идолите"! (2 Кор. 6:14, 15, 16).

Правило 62

Желаем съвършено да изхвърлим от живота на верните така наричаните календи, бота, врумалия и народния празник, извършван в първия ден на месец март. Също така осъждаме и отхвърляме общонародните женски танци, които могат да докарат големи вреди и съблазън; а така също отхвърляме и всички обичаи и игри, които са се вършили от мъже или жени в името на лъжливо наричани у езичниците богове по някакъв древен и чужд на християнството обичай, и постановяваме: никой мъж да не облича женска дреха или жена мъжка; а така също да не носи маски комични, сатирични или трагични да не призовава името на гнусния Дионис, когато се тъпче виното в линовете, и да не върши смехории и безумства поради невежество или суетност. Затова постановяваме: ония, които, знаейки това постановление, си позволят занапред да вършат нещо от поменатото по-горе, ако са клирици, да се низвергват от свещен чин, а ако са миряни, да се отлъчват от църковно общение.

Правило 63

Заповядваме да не се четат в църквите различни разкази за мъченици, лъжливо съставени от неприятели на истината с цел да обезславят Христовите мъченици и да възбудят неверие у ония, които ги слушат. Анатемосваме ония, които ги приемат и им дават вяра като на истински.

Правило 64

Не подобава на мирянин да произнася речи или да учи всенародно, присвоявайки си по този начин учителско достойнство, а трябва да се покорява на реда, предаден от Господа, като слуша ония, които са получили благодат да учат и от тях да се поучава на божественото. Понеже в единната църква Бог е създал различни членове, според думите на апостола (1 Кор. 12:27), което Григорий Богослов като тълкува, ясно посочва ред в тях, казвайки: "братя, този ред да почитаме, този ред да пазим: тоя да бъде ухо, а оня език: този да е ръка, а оня нещо друго; този да учи, а онзи да се учи"; и малко по-нататък продължава: "който се учи, нека се покорява; който раздава, нека с радост раздава; който служи, нека с усърдие да служи; да не бъдем всички език, макар и да е най-близо това, нито всички апостоли, нито всички пророци, нито всички тълковници"; и малко по-долу дума: "защо се правиш на пастир, когато си поставен в реда на войниците"; и на друго място премъдростта заповядва: "не бързай с езика си (Екл. 5:1) не залягай да трупаш богатства, бягай от такива мисли" (Притч. 23:4). Ако някой дръзне да наруши това правило, нека се отлъчи за четиридесет дни от църковно общение.

Правило 65

Заповядваме: от сега занапред при новолуние да не се палят пред дюкяните и къщите огньовете, които по някакъв стар обичай безумни прескачат. Който стори нещо такова, ако е клирик, нека бъде низвергнат, а ако е мирянин, да бъде отлъчен, понеже в четвъртата книга на Царствата е написано: "съгради Манасий жертвеници за цялото небесно войнство в двата двора на дома Господен; прекара през огън сина си, гадаеше и врачуваше, набави си извиквачи на мъртъвци и магьосници и извърши много негодно пред очите на Господа, за да го разгневи" (Царств. 21:6).

Правило 66

През цялата седмица от светия ден на Възкресението на Христа нашия Бог, до новата света неделя верните трябва без пропускане да прекарват свободното си време в светите църкви, веселейки се с псалми и химни и духовни песни, радвайки се и тържествувайки в чест на Христа, слушайки четенето на Божествените писания и наслаждавайки се със светите тайни; понеже по такъв начин ние ще възкръснем и ще се възнесем заедно с Христа. За това, занапред в тия дни по никой начин да не стават конски надбягвания или някакво друго народно зрелище.

Правило 67

Божественото писание ни е заповядало да се въздържаме "от кръв, от удавнина и от блудство" (Деян. 15:29). На това основание ние подлагаме на епитимия ония, които от чревоугодничество по някакъв изкусен начин приготвяват ястие от кръвта на какво и да е животно и го ядат. И така, в случай че някой от сега занапред си позволи по какъвто и да било начин да яде кръв на животни, ако е клирик, нека бъде низвергнат, а ако е мирянин, да бъде отлъчен.

Правило 68

Никому не се позволява да провежда или изрязва, или да дава на книгопродавци, на така наречени мироварци, или на когото и да било друго книги на Стария и Новия завет, а също и книгите на светиите и на признатите наши проповедници и учители, за да ги унищожават, освен само когато някоя било от молци или от вода, или по друг някакъв начин стане негодна за употреба. Който от сега занапред се провини в подобно нещо, нека бъде отлъчен за една година. Също така да се отлъчи и оня, който купува такива книги, ако ги не държи за собствена полза или не ги даде другиму за полезна употреба и пазене, а дръзне да ги поврежда.

Правило 69

На никой мирянин да не се позволява да влиза в свещения олтар; но по някое твърде древно предание това в никой случай не се забранява на царя, когато той поиска да даде дарове на Твореца.

Правило 70

Не се позволява на жени във време на Божествена литургия да говорят, а според думите на апостола Павел те трябва "да мълчат: тям не е позволено да говорят, а да се подчиняват, както казва и законът. Ако пък искат да научат нещо, нека питат мъжете си вкъщи" (1 Кор. 14:34, 35).

Правило 71

Ония, които изучават гражданските закони, не трябва да употребяват езически обичаи, именно: да не ходят в театри, да не извършват така наречените килистри или да се обличат в необщоупотребими дрехи, било то, когато започват или когато привършват учението си, нито пък изобщо докато продължава това им учение. Който занапред дръзне да стори това, нека бъде отлъчен.

Правило 72

Не е позволено на православен мъж да се съединява в брак с еретичка, нито на православна жена с еретик мъж; а ако се окаже, че някой е извършил подобно нещо, бракът да се счита несъществуващ и незаконното съжителство да се разтрогва, понеже не трябва да се съединява вълк с овца и с Христовия дял съдбата на грешниците. Който наруши постановеното от нас, нека бъде отлъчен. Но ако някои, докато са били още в неверие и не са били причислени към обществото на православните, са се съединили в законен брак и после единият от тях е избрал доброто и е прибягнал към светлината на истината, а другият остане в оковите на заблудението, не желаейки да погледне на Божествените лъчи, и ако при това невярната жена иска да живее с верен мъж или обратно неверен мъж с вярна жена, тогава да не се разлъчват според Божествения апостол: "защото неповярвал мъж бива осветен чрез вярващата жена, и неповярвала жена бива осветена от вярващия мъж" (1 Кор. 7:14).

Правило 73

Понеже животворният Кръст ни е открил спасението, трябва с всяко старание да се грижим да се отдава подобаваща чест на онова, чрез което сме получили спасение от древното грехопадение. Затова, като му отдаваме и мислено, и с дума, и с чувство нужното поклонение, заповядваме: съвършено да се изличават изображения на кръст, които някои чертаят по земята, за да не се оскърбява с потъпкване от ходещи знакът на нашата победа. Впрочем повеляваме от сега занапред да се отлъчват ония, които чертаят по земята изображение на кръст.

Правило 74

Не трябва да се извършват така наречените трапези на братолюбие в места, посветени на Господа, или в църкви, и да не се яде и постила легло вътре в храма. Ония, които дръзнат да извършат това, или нека да престанат, или да бъдат отлъчени.

Правило 75

Желаем, ония, които влизат да пеят в църква, да не употребяват безчинни викания, да не насилват естеството до крясък и да не въвеждат нищо несъобразно и несвойствено на църквата, а с голямо внимание и умиление да пеят на Бога, Който вижда тайното, понеже "свещеното слово учило синовете на Израила да бъдат благоговейни".

Правило 76

Никой не трябва да устройва вътре в свещените огради кръчмарница или да излага ястия, или пък да върши някаква дребна търговия; понеже нашият Спасител и Бог получавайки ни със Своя по плът начин на живеене, е заповядал да не правим дома на Неговия Отец дом на търговия. Той и на менячите разсипал парите и изгонил ония, които направили светия храм светско място. За това, който бъде изобличен в казаното, нека бъде отлъчен.

Правило 77

Не се позволява на свещенослужители, певци или монашестваци, както и на всеки християнин мирянин да се мият в баня заедно с жени, понеже в това е главният укор от страна на езичници. Който се провини в това, ако е клирик, да се низвергне, а ако е мирянин, да се отлъчи.

Правило 78

Ония, които се готвят за кръщение, трябва да изучават вярата и в петия ден от седмицата да дадат отговор на епископа или на презвитерите.

Правило 79

Изповядвайки, че Божественото раждане от Дева, като безсеменно, е станало без болки, и проповядвайки това на цялото паство, ние подхвърляме на изправление онези, които по невежество вършат нещо неподобаващо. А понеже се оказва, че някои след деня на раждането на нашия Бог приготвят хлебни печения и ги раздават помежду си в чест уж на родилни болки на всенепорочната Дева Майка, за това определяме: верни да не вършат нищо такова. Защото не е чест за Дева, която свръх ума и дума е родила по плът невместимото Слово, ако нейното неизказвано раждане се определя и представлява по примера на обикновеното и свойствено на нас раждане. Ако от сега занапред някой бъде забелязан, че върши нещо подобно, ако е клирик, нека бъде низвергнат, а ако е мирянин, да бъде отлъчен.

Правило 80

Епископ, презвитер, дякон или друг някой броящ се в клира, или пък мирянин, ако няма необходимата нужда или пречка, която да го кара за по-дълго време да се отлъчва от църквата си, а живее в града и в три неделни дни в течение на три седмици не дойде на църква ако е клирик, нека бъде низвергнат, а ако е мирянин, нека бъде отлъчен от църковно общение.

Правило 81

Понеже ни стана известно, че в някои места в трисветата песен след думите: "свети безсмъртни", като допълнение прибавят: "Който Си се разпнал заради нас, помилвай ни" нещо, което древните свети отци, като чуждо на благочестието, са отхвърлили от тази песен заедно с беззаконния еретик, който е въвел горните думи, за това и ние, като потвърждаваме онова, което по-преди светите отци благочестиво са установили, анатемосваме ония, които след това определение приемат или по друг някакъв начин прибавят тия думи към трисветата песен. Ако нарушител на това постановление се окаже някой от свещения чин, заповядваме да се лиши от свещеническо достойнство, а ако е мирянин или монах, да се отлъчи от църковно общение.

Правило 82

На някои свещени икони се изобразява посочвано с пръст от Предтеча агне, което било прието като знак на благодат, чрез закон, показвайки на истинското агне Христа, нашия Бог. Като почитаме древните образи и сенки, предадени на църквата като символи и предназначения на истината, ние предпочитаме благодатта и я приемаме като изпълнение на закона. Затова, за да може и в живописните произведения да се представя на погледа на всички съвършеното, заповядваме: от сега занапред на иконите наместо старото агне да се рисува в човешки образ Агнето, което взело върху си греховете на света Христос нашия Бог, та съзерцавайки чрез този образ висотата на смирението на Бог-Слово, да се напомня за живота Му в плът, за страданията и спасителната Му смърт, и станалото по такъв начин изкупление на света.

Правило 83

Никой да не дава свето причастие на тела на умрели, понеже е писано: "вземете, яжте" (Мат. 26:26), а телата на мъртви не могат нито да взимат, нито да ядат.

Правило 84

Следвайки каноническите постановления на светите отци, определяме и относно деца: всеки път, когато не се намерят достоверни свидетели, които да установят, че те действително са кръстени, и когато те сами, по малолетство, не могат да дадат нужния отговор, дали е извършено над тях тайнството на светото кръщение, трябва без всяко двоумение да се кръстят, за да не би подобно недоумение да ги лиши от такова очистване със светинята.

Правило 85

Приели сме от писанието, че "при думите на двама свидетели или при думите на трима свидетели става (всяко) дело" (Втор. 19:15). Затова определяме: роби, които се освобождават от господарите си, да получават това предимство при трима свидетели, които с присъствието си да дадат законност на освобождението и да засвидетелстват достоверността на стореното.

Правило 86

Постановяваме, ония, които събират и държат блудници за съблазън на душите, ако са клирици, да се отлъчват и низвергват, а ако са миряни, да се отлъчват.

Правило 87

Жена, която е напуснала мъжа си, ако отиде при друг, е прелюбодейка, според свещения и божествения Василий, който твърде уместно е привел из пророчеството на Иеремия следното: "ако стане жена на друг мъж, може ли тя да се върне при него? Не ще ли с това да се оскверни оная земя?"; и още: "който държи прелюбодейка, безумен е и нечестив". Затова, ако се установи, че е напуснала мъжа си без причина, той заслужава снизхождение, а тя епитимия; снизхождението към мъжа да се състои в това, че той остава в общение с църквата. Ако някой напусне законната си жена и приеме друга, според думите на Господа (Лук. 6:18), подлежи на съд за прелюбодеяние, понеже нашите свети отци канонически са поставили такива да стоят една година в реда на плачещите, две години да слушат четенето на писанието, три години да са в реда на припадащите и седмата година да стоят с верните, и по тоя начин да се удостоят със свето причастие, ако се каят със сълзи.

Правило 88

Никой да не въвежда в светия олтар никакво животно, освен ако някой пътник, застигнат от крайна нужда и лишен от жилище и гостилница, спре в такъв храм. Понеже, ако животното остане без покрив, може да погине и сам той, като го изгуби и вследствие на това се лиши от възможност да продължи пътя си, може да изложи на опасност живота си. Ние знаем, че съботата е за човека; затова спасението и безопасността на човека трябва да се поставят над всичко. А ако някой, както се казва по-горе, без припряна нужда е въвел животно в храма, ако е клирик, да бъде низвергнат, ако е мирянин, да бъде отлъчен.

Правило 89

Верни, които прекарват дните на спасителното страдание в пост и молитва и сърдечно съкрушение, трябва да прекратят поста около среднощ във Великата събота, понеже божествените евангелисти Матей и Лука първият с думите: "като мина събота, на разсъмване" (Мат. 28:1), а вторият: "много рано" (Лук. 24:1) ни посочват дълбока нощ.

Правило 90

Богоносните наши отци канонически са ни предали, че не трябва да коленичим в неделни дни в чест на Христовото възкресение. Ето защо, за да не сме в незнание как да изпълняваме това, ние изясняваме на верните, че според приетия обичай, в събота след вечерния вход на свещенослужителите в олтара никой не трябва да коленичи до вечерта на следния неделен ден, когато след вечерния вход, като коленичим пак, по такъв начин възнасяме молитви към Господа. Понеже, като смятаме нощта след съботата като предтеча на нашия Спасител, оттогава духовно почиваме в песни и прекарваме празника от тъмнина в светлина, така че тържествуваме възкресението цяло денонощие.

Правило 91

Подхвърляме на епитимия за убийство ония жени, които дават церове, причиняващи недоизнасяне на плода в утробата, и ония, които приемат отрови, умъртвяващи плода.

Правило 92

Относно ония, които отвличат жени под вид на съпружество или които съдействат, или които помагат на отвличащи, светият събор определи, ако са клирици, да се низвергнат, а ако са миряни, да се предават на анатема.

Правило 93

Жена на отлъчил се и намиращ се в неизвестност мъж, която, преди да се увери за смъртта му, съжителства с друго, прелюбодейства. Същото престъпление вършат и жени на войници, които през време на безизвестността на мъжете им встъпват в брак, както и ония, на които мъжете са в чужбина и влизат в брачно съжителство, без да дочакат завръщането им. Впрочем тук може да има известно снизхождение към такава постъпка, понеже има голяма вероятност за смъртта на мъжа. А оная, която, без да знае, е встъпила в брак с временно напуснат от жена си и после бъде изпъдена, когато се завърне при него първата му жена, е

прелюбодействала, но несъзнателно. Затова на нея не се забранява брак, но е по-добре, ако стои така. Ако след известно време се завърне войникът, чиято жена по причина на дълговременното му отсъствие е отишла при друг мъж, той може пак да вземе жена си, ако иска, тъй като ѝ се дава прошка поради незнанието ѝ, а също и на мъжа, който е съжителствал с нея във втори брак.

Правило 94

Ония, които се кълнат с езически клетви, правилото подлага на епитимия; и ние определяме, такива да бъдат отлъчвани.

Правило

95

Ония от еретиците, които се присъединяват към православието и към дела на спасяваните, приемаме по следния ред и чин: ариани, македониани, новатиани, които наричат себе си чисти и най-добри, четиринадесетдневници или тетрадити и аполинариани, щом заявят писмено и прокълнат всяка ерес, която учи другояче, а не както светата Божия вселенска и апостолска църква, приемаме, запечатвайки ги, т.е. като помазваме със свето миро най-напред челото, после очите и ноздрите, устата и ушите, и запечатвайки ги, произнасяме: "печат на дара на Светия Дух". За бившите павлиани, които после са се върнали във вселенската църква, е постановено без друго да бъдат напълно кръщавани. Евномианите пък, които се кръщават с едно потапяне, монтанистите, които тук се наричат фриги, и савелианите, които се придържат към учението за синоотечеството и вършат и други нетърпими неща, и всички други еретици понеже тук има много такива, особено идващи от Галатската земя всички от тях, които пожелаят да се присъединят към православието, приемаме като езичници, именно в първия ден ги правим християни, във втория оглашени, после в третия ден ги заклинаме с трикратно духане в лицето и ушите, и по такъв начин ги оглашаваме и ги караме да отиват в църква и да слушат писанието, и тогава вече ги кръщаваме. Също така постъпваме и с манихеите, валентиняните и маркионтите и други подобни еретици. Несторияните пък трябва да дават писмено изложение на вярата и да предават на проклятие ереста си и Несторий, Евтихий, Диоскор и Севир и другите началници на такива ереси заедно с едномишлениците им, както и всички гореизброени ереси, и тогава да приемат свето причастие.

Правило 96

Ония, които чрез кръщение са се облекли в Христа, с това са дали обет, че ще подражават на начина на плътския му живот. Затова ония, които гиздят косите на главите си с изкуствено плетене и по тоя начин примамват слабодушните, отечески лекуваме с прилична епитимия,

упътвайки ги като деца и поучавайки ги да живеят скромно, та като напуснат гизденето и плътската суетност, постоянно да насочват ума си към непогубващ и блажен живот, да прекарват в чистота и страх, и като очистят живота си, колкото се може да се приближават до Бога, украсявайки повече вътрешния, отколкото външния човек с добродетели и хубави и непорочни нрави, та по такъв начин да се отърсят от всички остатъци на порочността, произхождаща от демона. Който постъпи против това правило, да бъде отлъчен.

Правило 97

Ония, които или живеейки с жените си, или по друг някакъв начин, безразсъдно обръщат свещени места в обикновени, държат ги небрежно и с такова невнимание живеят в тях, заповядваме да бъдат изгонвани и от ония места при честните храмове, които са определени за оглашени. Който не изпълнява това, ако е клирик, да бъде низвергнат, а ако е мирянин, да бъде отлъчен.

Правило 98

Който взима за брачно съжителство сгодена за друг, когато годеникът ѝ е още жив, нека се наказва като прелюбодеец.

Правило 99

Според както се научихме, в арменската област имало обичай, щото някои, като сварявали вътре в светите олтари късове от месо, донасят някои части и ги разделят между свещениците, според юдейския обичай. Затова, за да запазим чистотата на църквата, определяме: не се позволява на никого от свещениците да приема определени части месо от тия, които го донасят, а да се задоволяват с онова, което желае да даде донасящият, но при условие това приношение да става вън от църква. Който не върши това така, нека бъде отлъчен.

Правило 100

"Очите ти нека гледат право, и клепките ти да бъдат насочени право пред тебе" (Притч. 4:25) завещава премъдростта, понеже телесните чувства лесно предават впечатленията си на душата. Затова заповядваме от сега занаят по никой начин да не се позволява да се чертаят на дъски или на друго какво и да било изображения, които прелъстяват погледа, разтлеяват ума и влияят за избухване на желания за нечисти удоволствия. Който дръзне да направи това, да бъде отлъчен.

Правило 101

Великият и божествен апостол (Павел) нарича човека, създаден по Божий образ, тяло Христово и храм. По такъв начин той, бидейки поставен по-високо от всяка чувствена твар, получил чрез спасителното страдание небесното достойнство, и вкусвайки и пиейки Христа, изцяло се приспособява към вечния живот и с душа и тяло се причастява с божествената благодат за собствено осветяване. Затова, ако някой желае във време на литургия да се причасти с пречистото тяло и да бъде едно с него, нека пристъпи със сложени на кръст ръце и така да приема общението на благодатта. Понеже ние по никой начин не одобряваме ония, които, вместо с ръка, приготвят за приемане на божествения дар някакви вместилища от злато или друго вещество, посредством тях да се удостоят с пречистото причастие, защото предпочитат пред Божия образ бездушното и подчиненото на човешките ръце вещество. Ако някой бъде изобличен, че дава свето причастие на такива, които донасят подобни съдове, да бъде отлъчен както той, така и оня, който ги донася.

Правило 102

Ония, които са приели от Бога власт да връзват и развързват, трябва да обръщат внимание на качеството на греха и на готовността на съгрешилия да се обърне, и по такъв начин да дават подобаващ на болката лек, за да не би, като не се спазва мярка в едното и другото, да се излъжат в спасяването на болника. Понеже не е еднакъв недъгът на греха, а е различен и многообразен и прави вредоносни разклонения, от които повредата се развива и се простира нашир и дълж докато не бъде спряна със силата на лекаря, за това оня, който приема духовно лекарско изкуство, трябва, преди всичко, да обърне внимание на съгрешилия и да наблюдава към оздравяване ли върви, или, напротив, с нравите си привлича към себе си болестта, да гледа какво поведение държи и ако не се противи на лекаря и изцереява душевната рана чрез изпълнение на предписаните му церове, да му отмерва милосърдие по достойнство. Защото у Бога и у оногова, който е приел пастирско ръководене, цялото старание трябва да бъде насочено към това, да се върне заблудената овца и да се изцери ухапаната от отровна змия. Не трябва нито да се гони по скалите на отчаянието, нито да се отслабват юздите към разпуснат и небрежен живот, а трябва всякак и колкото се може или чрез остри горчила или пък чрез по-леки и благи церове да се противостои на страданието и да се полагат грижи да заздравее раната, опитвайки плодовете на покаянието и мъдро напътствайки човека, като го призовава към по-висша просвета. Затова и ние трябва да знаем и едното, и другото и онова, което допуска обичаят, и по отношение на ония, които не признават съвършенството на покаянието, да следваме приетия ред,

както	ни	учи	и	свети	Василий.
	(1)	Апостол.		пр.	17.
(2)		Апостол.		пр.	18.
(3)	I	вселен.	съб.	Пр.	3.
(4)		Апостол.		пр.	26.
(5)	Т.е. длъжността на презвитера е по-важна от длъжността на великия иконом или на едикта.				
(6)	IV	всел.	съб.	Пр.	19.
(7)	IV	вселен.,	съб.,	пр.	17.
(8)		Неокесар.	Съб.	Пр.	9.
(9)	Разбира	се	Божествена	литургия.	
(10)		Картаген.	Съб.,	пр.	48.
(11)		Апостол.		пр.	5.
(12)	IV	всел.	съб.	Пр.	18.
(13)	II	вселен.	съб.	Пр.	3.
(14)	IV	всел.	съб.	Пр.	28.
(15)	IV	вселен.	съб.	пр.	17.
(16)	IV	вселен.	съб.,	пр.	24.
(17)	Лев.	Гл.	18,	ст.	6.
(18)	Апост. пр. 64.				

Нагоре

ПРАВИЛА НА СВЕТИЯ СЕДМИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (Никейски)

Кратки сведения за Седмия вселенски събор

Седмият вселенски събор е бил през царуването на Константин и майка му Ирина (а този Константин бил син на Лъв, Копронимов син), когато триста шестдесет и седем свети отци се събрали в Никея Витинска против иконоборците или клеветниците на християнството. Той постановил да се покланяме и благоговейно да целуваме иконните изображения, подобно на изображението на честния кръст, и предал на църквата и вярващите да почитат по този начин изображенията на възприетото от Господа естество и на безсеменно и непорочно родилата го Богородица и изображенията на всички свети. Освен това той издал и правила, които се отнасят до църковното устройство и в полза на вярващите, които са следните.

Правила 1-22

Правило 1

На всички ония, които са приели свещеническо достойнство, като свидетелства и ръководство им служат предписаните правила и постановления, които ние, с радост приемайки, заедно с богоявения Давид пеем на Господа Бога, казвайки: "В пътя на Твоите откровения се радвам като за всяко богатство" (Пс. 118:14). "Правдата на Твоите откровения е вечна: вразуми ме, и ще живея" (Пс. 118:144). И понеже пророческият глас ни повелява да пазим на вечни времена Божиите заповеди и съобразно с тях да живеем, безсъмнено е, че те са несъкрушими и непоклатни, защото и боговидецът Моисей казва така: "Залягайте да изпълнявате всичко, що ви заповядвам: не прибавяй към него и не отбивай от него" (Втор. 12:32). И божественият апостол Петър, като се хвали с тях, се провиква: "В което желаят да надникнат Ангелите" (1 Петр.1:12); също така и Павел говори: "Но ако дори ние или ангел от небето ви благовестеше нещо по-друго от това, що ние ви благовестихме, анатема да бъде" (Гал. 1:8). Понеже това е вярно и ни е засвидетелствано, затова, радвайки се така, както оня, който е получил голяма печалба, с наслада приемаме божествените правила, изложени от всехвалните апостоли, свещени тръби на Духа, от шестте вселенски събора и поместно събралите се за издаване на такива заповеди, и от светите наши отци, защото те всички, просветени от един и общ Дух, са узаконили полезното и за това, които те предават на анатема, тях и ние анатемосваме; които предават на низвергване, тях и ние низвергваме; които на отлъчване, тях и ние отлъчваме, които подхвърлят на епитимия, тях и ние подлагаме на същата, тъй като божественият апостол Павел, който е достигнал до третото небе и е чул неизказаните думи, ясно проглася: "Не бивайте сребролюбци и задоволявайте се с онова, що имате" (Евр. 13:5).

Правило 2

Понеже в псалмопението ние обещаваме на Бога: "Утешавам се с Твоите наредби, не забравям Твоето слово" (Пс. 118:16), затова спасително е и за всички християни да го спазват, а най-вече за ония, които са приели свещеническото достойнство. И за това постановяваме: всеки, който ще бъде въвеждан в епископска степен, без друго трябва да знае псалтира, та да може по този начин да настоява и целият му клир да го изучава. Също така митрополитът грижливо да го изпитва, иска ли усърдно и с изтълкуване, а не повърхностно, да чете църковните правила, светото Евангелие, книгата на божествения апостол и цялото Божествено Писание, да живее съгласно с Божиите заповеди и да учи поверения му народ. Защото, същността на йерархията ни съставят богопредадените думи, т.е. истинското познаване на божествените писания, както е казал великият Дионисий. Ако ли се колебае и не показва усърдие да върши и да учи така,

да не се ръкополага, защото Бог е казал чрез пророка: "Понеже ти отхвърли знанието, и аз ще те отхвърля от свещенодействие пред Мене" (Ос. 4:6).

Правило 3

Всеки избор на епископ, презвитер или дякон, вършен от светски власти, да е недействителен според правилото (Ап. 30), което казва: Епископ, който си послужил със светски власти и чрез тях получи епископска власт в църквата, да се низвергне и отлъчи, както и всички ония, които се съобщават с него, понеже оня, който има да бъде произведен за епископ, трябва да бъде избран от всички в областта епископи, според както е определено в правилата на светите отци в Никея (1), което гласи: "Епископ трябва да се поставя изобщо от всички епископи в окръга. Ако това е неудобно, било поради належаща нужда или поради далечен път, тогава трима поне, като се съберат в едно място, трябва да произведат избора, и то така, че отсъстващите да имат участие в него, като изявят писмено съгласието си и тогава да се извършва ръкополагане. Утвърждението на всички тия действия във всеки окръг принадлежи на митрополита".

Правило 4

Проповедникът на истината, божественият апостол, великият Павел, като прави нареждане във вид на правило до Ефеските презвитери, пък и до цялото свещенство с всичката смелост казва: "От никого не поисках ни сребро, ни злато, ни-то дреха... С всичко ви показах, че именно така трябва да се трудите и да поддържате слабите, а още и да помните думите на Господа Исуса, защото Сам Той каза: по-блажено е да се дава, нежели да се взима" (Деян. 20:33, 35). Затова, научавайки се от него, и ние определяме: по никой начин епископ от низка корист да не измисля предлог на мними грехове и да иска злато, сребро или нещо друго от намиращи се под властта му епископи, клирици и монаси, понеже апостолът казва: "неправедници няма да наследят царството Божие" (1 Кор. 6:9), и още: "не децата са длъжни да събират богатство за родителите, а родителите за децата" (2 Кор. 12:14). Затова, ако се окаже, че някой, с цел да изтръгне злато или нещо друго, или поради някоя собствена страст, отстранява от служба или отлъчва някого от подчинените му клирици, или затваря честен храм, за да няма в него свещена Божия служба, такъв, понеже се настървява и на безчувствени предмети, наистина сам е безчувствен и трябва да се подхвърли на същото наказание, на каквото е подлагал другиго: "и злодейството му ще падне върху темето му" (Пс. 7:17), като на престъпник на Божията заповед и на апостолските постановления. Защото и върховният апостол Петър

заповядва: "Пасете Божието стадо, което имате, като го надзиравате не принудено, а доброволно... и не като господарувате над причта, а като давате пример на стадото; и кога се яви Пастиреначалникът, ще получите неувяхващия венец на славата" (1 Петр. 5:2, 3, 4).

Правило 5

Смъртен грях е, когато някои, като съгрешават, не се поправят. Но по-лошо от това е, когато безсрамно въстават срещу благочестието и истината, като предпочитат мамона пред покоряването на Бога и не изпълняват Неговите устава и правила. У такива няма Господа Бога, ако не се смирят и не изтрезнеят от грехопадението си и те най-вече трябва да пристъпват към Бога и със сломено сърце да измолват опрощаване на този си грях, а не да се гордеят с несправедно даване, понеже: "Близко е Господ до сломените по сърце" (Пс. 33:19). Затова, ако някой се хвалят, че са поставени в църковен чин срещу даване на злато, възлагайки надежди на този лош обичай, който отчуждава от всяко свещенство безсрамно, дръзко и с укорни думи, безчестейки по този начин избраните от Духа Свети за добродетелен живот и поставените без всяко даване на злато такива, които така постъпват, най-първо нека се свалят на последната степен на чина им, а в случай, че продължават да вършат същото, нека бъдат поправяни чрез епитимия. Ако се окаже, че някой е извършил това при ръкоположение, тогава нека се постъпи съгласно апостолското правило, което гласи: "Епископ, презвитер или дякон, който е получил това си достойнство за пари, нека бъде низвергнат и (сам) той и оня, който го е ръкоположил, и нека бъде напълно изключен от общение като Симон влѣхв от мене, Петра" (Апостол. пр. 29); така също и съгласно второто правило на светите наши отци в Халкидон, което постановява: "Ако някой епископ за пари извърши ръкоположение и благодатта, която е непродаваема, обърне в предмет на продажба и за пари постави епископ, хорепископ, презвитер, дякон или друг някой броящ се в клира, или, воден от желание за гнусно обогатяване, за пари произведе иконом, едикт, парамонар, или въобще на някоя църковна длъжност такъв, ако се докаже, че е вършил това, нека бъде низвергнат и поставения от него по никой начин да не се ползва от купеното ръкоположение или производство, а да бъде чужд на достойнството или длъжността, които за пари е добил. Ако се окаже някой да е посредничил в тази гнусна и беззаконна търговия, такъв, ако е от клира, нека бъде низвергнат, а ако е мирянин или монах, да бъде предаден на анатема" (2).

Правило 6

Понеже има правило, което постановява два пъти в годината да стават във всяка област канонически издирвания чрез събора на епископи, а

преподобните отци на Шестия събор, имайки предвид мъчнотиите и материалните затруднения за пътуването на събиращите се, са определили веднъж в годината неотклонно и без всяко извинение да става събор, за да се поправят погрешностите, за това и ние възобновяваме това правило и признаваме за подлежащ на отлъчване оня властник, който би се осмелил да забрани свикването на събор. Ако ли някой от митрополитите пренебрегне да изпълни това не по необходимост и насилие и не по някоя уважителна причина, такъв да подлежи на епитимия, съгласно правилата. А когато стане събор по канонически и евангелски въпроси, тогава събраните епископи трябва да се грижат да се спазват божествените животворни Божии заповеди, понеже: "В тяхното спазване е великата награда" (Пс. 18:12) и "заповедта е светило, и поуката светлина, и назидателните поуки път към живота" (Притч. 6:23). При това не се позволява на митрополит да иска от епископ нещо от онова, което носи със себе си, или добитък, или друго нещо. Ако бъде изобличен в такава постъпка, четворно да върне взетото.

Правило 7

Божественият апостол Павел е казал: "Греховете на едни човеци са явни и ги предварят в съд, а на някои отсетне се явяват" (1 Тим. 5:24), понеже след допусканите грехове се явяват и други. След нечестивата ерес на клеветниците на християнството, последвали и други безчестия, защото те не само лишили църквите от украсата с пречисти икони, но са изоставили и други някои обичаи, които трябва да се възобновят, та по такъв начин да има сила и писаното законоположение, и неписаният обичай. Затова, ако някои честни храмове са осветени без мъченически свети мощи, определяме: да се извърши в тях полагане на свети мощи с обичайната молитва. Ако от сега занапред се окаже някой епископ, който освещава храм без свети мощи, да бъде низвергнат като такъв, който е престъпил църковните предания.

Правило 8

Понеже някои от иудейско вероизповедание, заблудени, замислили да похулят Христа нашия Бог, ставайки за християни само лице, а всъщност, тайно отхвърляйки Го, скришом спазвали съботите и извършвали и други юдейски обичаи, за това определяме такива нито да се приемат в общение, нито да става моление с тях, нито в църква да се приемат, а открито да са си иудеи, съгласно тяхното изповедание, и децата им да не се кръщават, нито да им се позволява да купуват или наемат роби. А ако някой от тях с искрена вяра се обърне и се изповядва от все сърце, като отхвърля тържествено иудейските обичаи и дела, та чрез това да изобличи и поправи и други, такъв да се приема и децата му да се кръщават и

грижливо да се наблюдават, за да изоставят иудейските обичаи. Ако ли не бъдат такива, тогава по никой начин да не се приемат.

Правило 9

Всички детински басни, бесни глуми и лъжливи съчинения против пречестните икони трябва да се предават на Цариградската епископия, за да се пазят при другите еретически книги. А в случай, че се окаже някой да скрива такива (книги), ако е епископ, презвитер или дякон, да бъде низвергнат от чин, а ако е мирянин, да бъде отлъчен от църковно общение.

Правило 10

Понеже някои клирици, като напускат енориите си, въпреки постановленията на правилата, отиват в други енории, а най-вече в този богоспасяем и царстващ град (3), където се настаняват у светски властници, в домашните църкви на които извършват богослужение, определяме по никой начин да не се позволява на такива да бъдат приемани в някоя къща или църква без съгласието на собствения им и на Цариградския епископ. Който стори това и упорства да се завърне, нека бъде низвергнат. А ония, които вършат това със съгласието на гореспоменатите началници, не трябва да приемат върху си мирски и житейски грижи, понеже то е противно на божествените правила. Ако пък се окаже някой да заема светска длъжност у така наречените велможи, нека или да я напусне, или да бъде низвергнат. По-добре е да отиде да учи децата и домашните, като им чете Божественото писание, понеже за това е и получил свещенство.

Правило 11

Понеже сме задължени да съблюдаваме всички божествени правила, ние трябва така също да спазваме напълно неизменно и онова (правило), което заповядва във всяка църква да има иконом. И ако всеки митрополит поставя в църквата си иконом, добре прави, а ако не, тогава се дава право на Цариградския епископ той да назначи иконом при тази църква. Такова право се дава и на митрополит, ако подчинени нему епископи не поискат да поставят икономи в църквите си. Същото това да се спазва и в манастири.

Правило 12

Ако се установи, че някой епископ или игумен е продал на светска власт, или е отстъпил на друго лице нещо от доходните имоти, принадлежащо на епископия или на манастир, такава сделка е недействителна, според

правилото на светите апостоли, което гласи: "Епископ да се грижи за всички църковни вещи и да разпорежда с тях така, като че Бог ги надзирава. Но не му се позволява да си присвоява нещо от тях или да подарява на свои сродници принадлежащото на Бога. А ако са сиромаси, нека им даде като на такива, обаче под този предлог да не продава принадлежащото на църквата" (Ап. 38). Ако поставят за мотив това, че земята не донася никаква полза и че причинява загуби, в такъв случай полетата да не се дават на местни властници, а на клирици. В случай пък, че с хитрост или измама властник прекупи земята от клирик или от земеделец, в такъв случай продажбата да бъде недействителна и продаденото да бъде върнато на епископията или на манастира, а епископът или игуменът да бъде изгонен епископът от епископията, а игуменът от манастира, като такива, които разпиляват онова, което не са събрали.

Правило 13

Поради бедствието, което е постигнало църквите, вследствие на нашите грехове, някои свети храмове, епископии и манастири били разграбени от хора и обърнати в обикновени жилища. Предвид на това, ако ония, които са ги завладели, поискат да ги върнат, за да бъдат възстановени в старото си положение, тогава добре е сторено, а ако не искат да ги върнат, заповядваме такива да се низвергнат, ако са от свещения списък, а ако са монаси или миряни, да се отлъчват, като отлъчени от Отца и Сина и Светаго Духа, и да отидат там: "дето червеят им не умира, и огънят не угасва" (Марк. 9:46), защото са се противили на гласа Господен, който казва: "и дома на Отца Ми не правете дом за търговия" (Иоан. 2:16).

Правило 14

Известно е на всички, че редът е неразделен от свещенството. Затова угодно на Бога е, когато се спазва точност в свещените производства. А понеже виждаме, че някои, като са приели в детинството си подстригване за четци, без да получат епископско ръковъзлагане, четат от амвона в църковно събрание, нещо, което е несъгласно със свещените правила, заповядваме от сега заанапред да не става това. Същото да се спазва и за монаси. На всеки игумен се позволява да подстригва четец в своя манастир, ако, разбира се, сам той е презвитер и е получил от епископ игуменска власт. Така също и хорепископи могат, според древния обичай, да произвеждат четци с позволенията на епископа си.

Правило 15

От сега занаят да не се назначава клирик в две църкви, защото това е свойствено на търговията, на долното своекористие и е противно на църковния обичай, тъй както сам Господ казва, че: "Никой не може да слугува на двама господари: защото или единия ще намрази, а другия ще обикне; или към единия ще се привърже, а другия ще презре" (Мат. 6:24). Затова всеки да постъпва според думите на апостола: "Всякой да си остава в званието, в което е призван" (1 Кор. 7:20), и да остава в една църква, понеже всичко онова, което става в църковните работи, заради низка корист, отчуждава от Бога. За задоволяване на потребностите в живота съществуват различни занаяти и който желае, може да си добива чрез тях необходимото за тялото, както и апостолът казва: "За моите нужди и за нуждите на ония, които бяха с мене, ми послужиха тия мои ръце" (Деян. 20:34). Това впрочем да става в този богоспасяем град, а по други места, където има недостиг от хора, да се допуска изключение.

Правило 16

Всеки разкош и гиздене на тялото са чужди на свещеническия чин и положение. Затова епископи или клирици, които се гиздят със светло и разкошно облекло, трябва да се поправят, а ако упорстват, да се подхвърлят на наказание. Така също и ония, които употребяват благовонни масла. А понеже, "както горчивият корен, като никне високо, вреди" (Сир. 6:25 слав.), така и ереста на християнохулниците е сложила нечисто петно върху православната църква, и ония, които са я приели, не само се гнусили от честните икони, а отхвърляли и всяко благоговение, отвращавайки се от хората, които живеят благочестиво, като в тях се изпълнило написаното: "На грешника страхът е омразен", за това ония, които се заловят, че се надсмиват над просто и скромно облечени, нека се исправляват с епитимия. Защото в древно време всеки свещен мъж се е задоволявал с неразкошно и скромно облекло, тъй като всичко, което се взима не за употреба, а за кичене, подлежи на обвинението в суетност, казва Василий Велики; те не са носили и разноцветни дрехи от коприна и не са слагали по краищата на дрехите си никакви пришивки от друг цвят, защото са чули Божиите думи: "Които носят меки дрехи, са в царските палати" (Мат. 11:8).

Правило 17

Някои монаси от любоначалие и непокорство, като напускат манастирите си, се залавят да строят молитвени домове, без да имат необходимите средства за довършването им. Затова, който дръзне да върши подобно нещо, нека му се забрани от местния епископ. А ако има потребното за довършване, в такъв случай предприетото да се доизкара докрай. Същото да се спазва и за миряни, и за клирици.

Правило 18

"Не ставайте съблазън" (1 Кор. 10:32), казва божественият апостол. А присъствието на жени в епископии и в манастири е причина на всякаква съблазън. Затова, ако се окаже, че някой има за някакво служене робиня или свободна, било в епископия или манастир, подлежи на епитимия, а ако упорства, нека бъде низвергнат. Ако ли се случи да има жени в домове (принадлежащи на епископия или на манастир) извън града, и епископ или игумен поиска да отиде там, в никой случай жена да не прислужва, докато са там епископите или игуменът, а трябва до заминаването им да са отделно, на друго място, за да няма одумки.

Правило 19

Гнусното сребролюбие до такава степен е овладяло водителите на църквите, че някои от наричаните благоговейни мъже и жени, забравяйки Господните заповеди, са изпаднали в заблуда и приемат за злато ония, които встъпват в свещен чин и в монашество. И по този начин, както се изразява Василий Велики, става "непотребно всичко, на което началото е нечисто", понеже не може да се служи на Бога и на Мамона. Затова, ако се каже, че някой върши подобно нещо, ако е епископ, игумен или от свещен чин, трябва или да престане, или да бъде низвергнат, съгласно второто правило на светия Халкидонски събор, а ако е игуменка, да се изгони от манастира и да се изпрати в друг манастир на послушание; същото това се отнася и за игумен, който няма презвитерско ръкоположение. А относно онова, което родителите дават на децата си във вид на зестра или наследство, както и собствени вещи, които ония, що ги донасят, ги обявяват, че ги посветяват на Бога, ние сме определили те да останат, според както са обещани, било че донесият ги остане в манастира, било че излезе, освен ако за това бъде виновен игуменът.

Правило 20

Определяме отсега занапред да няма двойни манастири, понеже това служи на мнозина за съблазън и укор. Ако някои желаят заедно със свои сродници да се отрекат от света и да се предадат на монашески живот, тогава мъжете да отидат в мъжки, а жените в женски манастир, понеже така се благоугажда на Бога. А всички съществуващи досега двойни манастири да бъдат управлявани съгласно устава и заповедите на светия наш отец Василий, който законоустановява това така: "Монаси и монахини да не живеят в един манастир, тъй като съвместното им живеене дава повод за подозрение в прелюбодеяние. Монах с монахиня или монахиня с монах да не дръзва да беседва насаме, нито да нощува монах в женски манастир, или монахиня да яде с монах насаме. И когато мъж донесе на

монахиня необходими за живеене неща, игуменката на женския манастир да ги приема извън вратата заедно с някоя стара монахиня. Ако се случи монах да пожелае да види някоя своя сродница, съвсем малко и накъсо да говори с нея в присъствието на игуменката и да побърза да я напусне".

Правило 21

Монах или монахиня не трябва да напуска манастира си и да отива в друг. Но ако това се случи, нека му се окаже гостоприемство, обаче не бива да се приема без волята на игумена му.

Правило 22

Велико дело е да се принася на Бога и да не сме роби на желанията си, защото: "ядете ли, пиете ли казва апостолът, всичко за слава Божия вършете" (1 Кор. 10:31). И Христос, нашият Бог, в Своето Евангелие е заповядал да се унищожават зачатъците на греховете. Понеже Той наказва не само прелюбодеянието, а е осъдил и всеки помисъл за извършване на прелюбодеяние с думите Си: "който поглежда на жена с пожелание, вече е прелюбодействувал с нея в сърцето си (Мат. 5:28), оттук нека се научим да пречистваме помислите си, понеже: "всичко ми е позволено, но не всичко е полезно" (1 Кор. 10:23), както ни учат апостолските думи. Всеки човек трябва да яде, за да живее, и на ония, които живеят в света и съжителстват с жени и деца, не се забранява на мъже и жени да ядат заедно, стига да възнасят благодарност на Оногова, Който дава храната, и да не се допускат до трапезите им някакви срамни измислици или сатанински песни, нито китари и блуднически извивания, върху които пада пророческият укор, който казва: "На техните пиршества има и китара, и гусла, и тимпан, и свирка, и вино; а към делата на Господа те и не поглеждат, нито помислят за деянията на Неговите ръце" (Ис. 5:12). Ако между християните се окажат такива, нека се поправят, а ако не се поправят, спрямо тях да се прилага канонически постановеното от бившите преди нас. А които имат тих и еднообразен живот, понеже са обещали пред Господа Бога да имат върху си монашески ярем, те да седнат и да мълчат (Плач Иер. 3:28 слав.). Но и на ония, които са избрали свещенически живот, не е напълно позволено да ядат насаме с жени, освен заедно с богобоязливи и благоговейни мъже и жени, та и това общение на трапеза да води към духовно назидание. Същото трябва да се спазва и между сродници. Ако ли се случи на монах или на мъж от свещен чин при пътуване да няма потребното и по необходимост поиска да отпочине в гостилница или в някоя къща, разрешава му се да стори това, понеже нуждата го изисква.